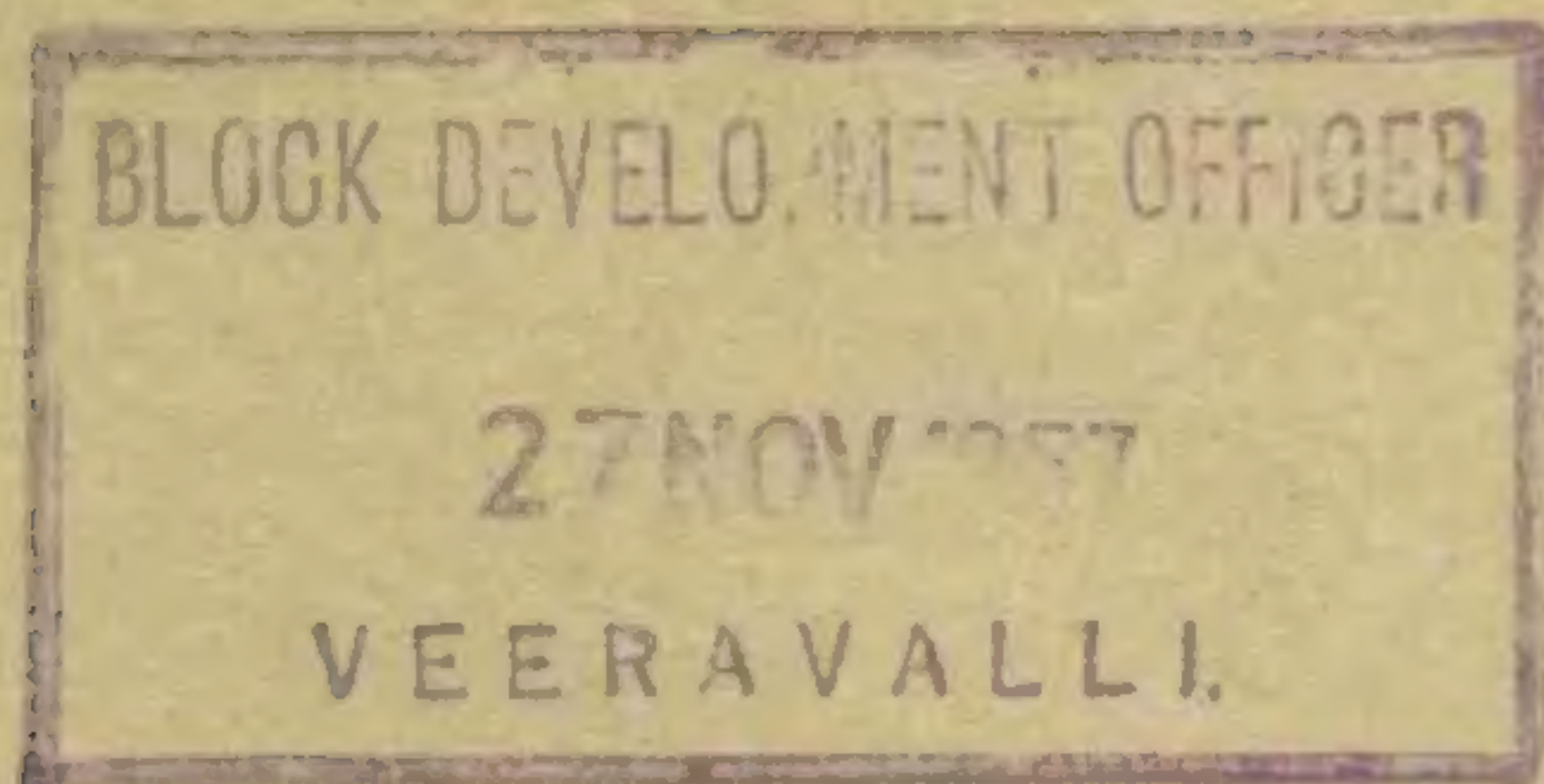

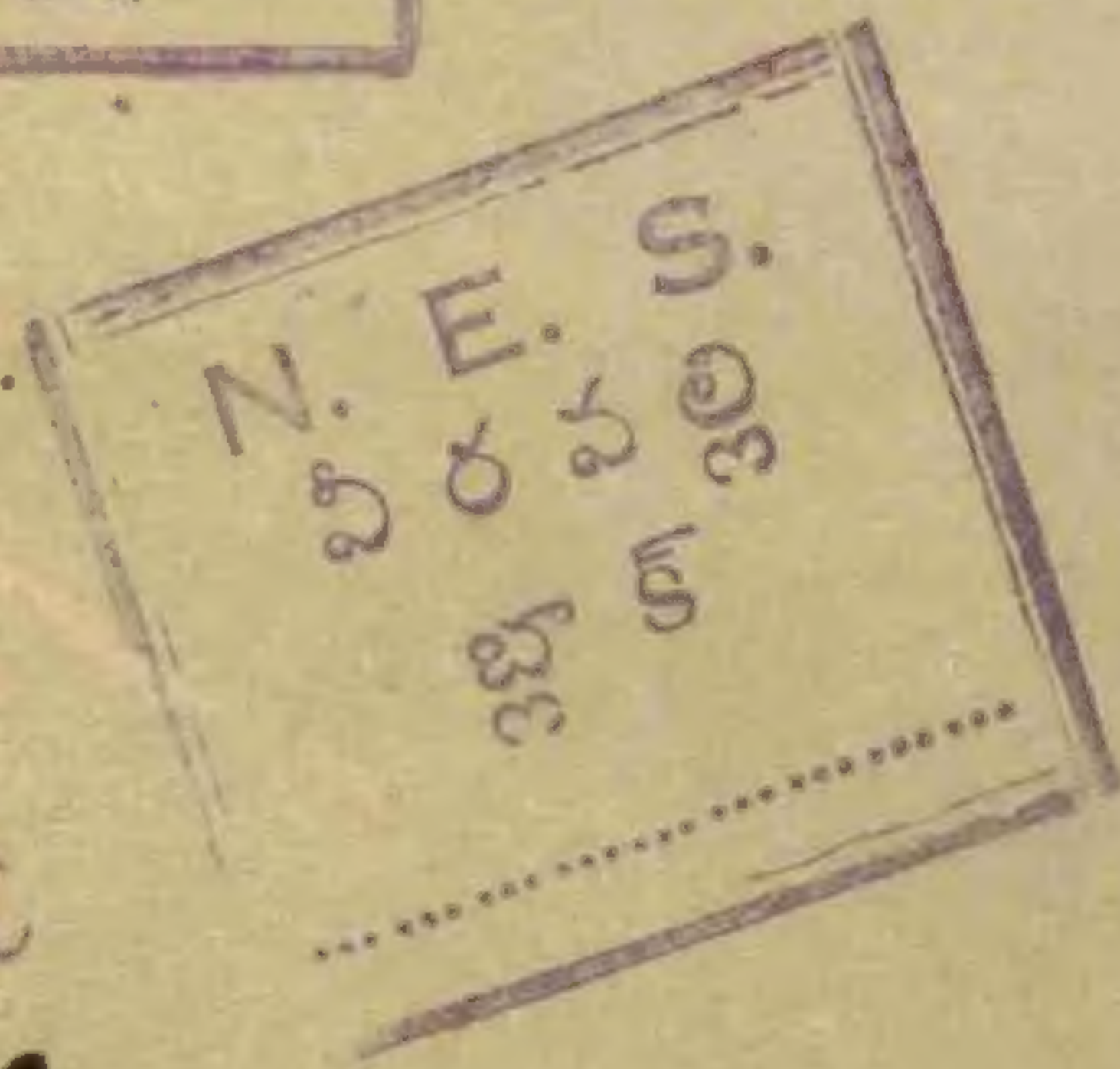
C

TPLG 101B153

వ్యవసాయాభివృద్ధి

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయం
తెలంగాణ (హైదరాబాద్)

రైతు శ్రమి కృషి కృషి

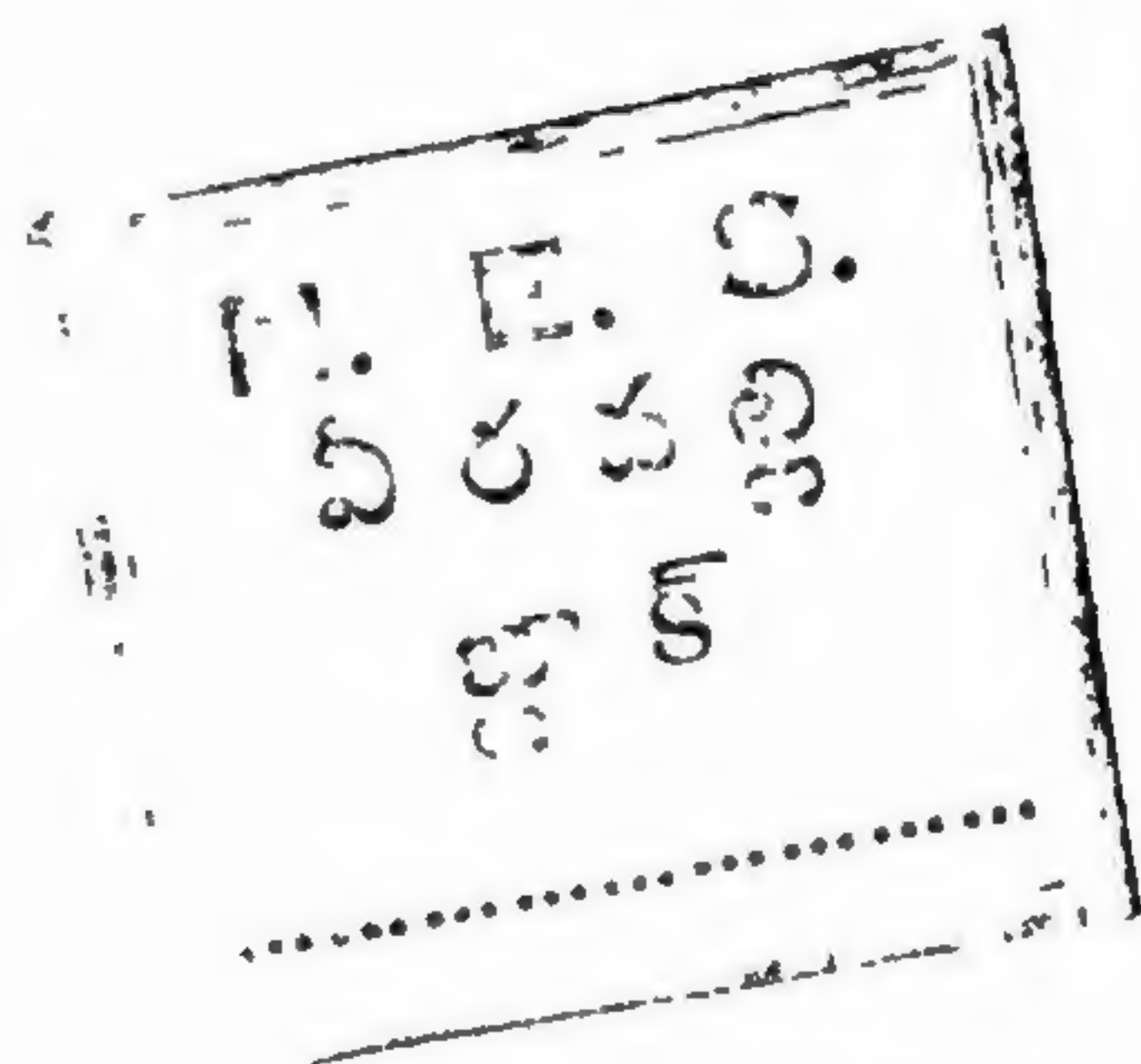
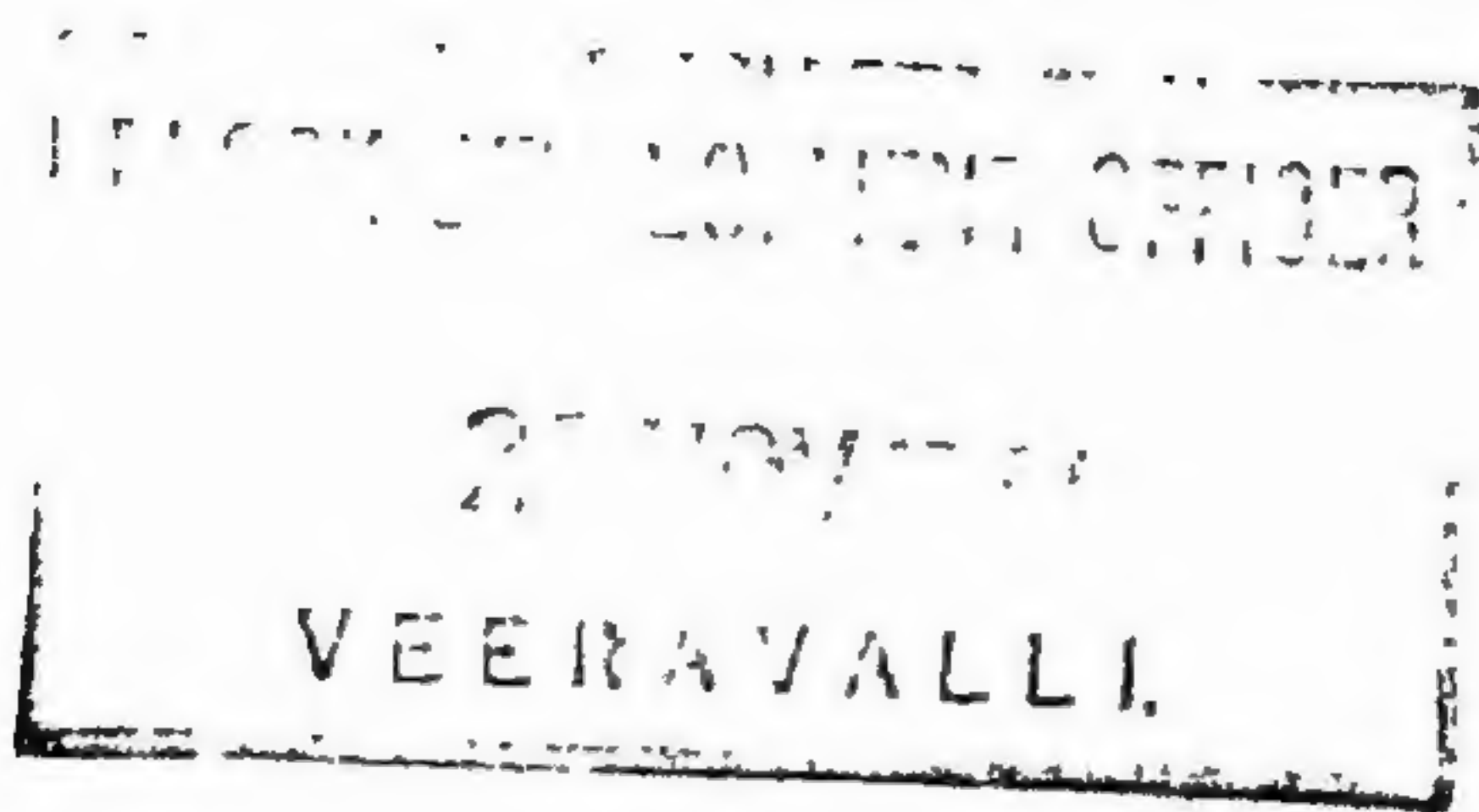
Ci

March, 1957

మార్చి, 1957

Better Farming (Telugu)

వ్యవసాయాభివృద్ధి

నమాజ వికాస కార్యక్రమ నిర్వహణశాఖ
(ప్లానింగ్ కమిషన్)
తరపున ప్రకటితము.
(గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియా)

విషయ సూచిక

అధ్యాయము.

పుట.

1. ఉపోద్ఘాతము	...	3
2. నీటి పారుదల	...	5
3. పచ్చియెరువులు, రసాయనికయెరువులు	...	8
4. మేలైన విత్తనాలు	...	12
5. బంజరులను సాగుకు తెచ్చుట	...	15
6. మొక్కల రక్షణ	...	19
7. పద్ధతులు, పరికరములు	...	22
8. తోట పని	...	25
9. వ్యవసాయ భూముల నిర్వహణ	...	27
10. పశు పోషణ	...	30
11. ప్రజల సహకారము	...	35

1 వ అధ్యాయము

ఉపోద్ఘాతము

మనదేశానికి ముఖ్యజీవనాధారము వ్యవసాయమే. వంశ పారంపర్యంగా వస్తున్న వృత్తులలో ప్రధానమైనదికూడ వ్యవసాయమే. మానవులను ప్రకృతికి ఆప్తమిత్రులను చేసేది వ్యవసాయం. కాయకష్టమందలి ఘనత యెట్టిదో చాటేది వ్యవసాయం.

ప్రథమ పంచవర్ష ప్రణాళికలో వ్యవసాయాభివృద్ధికి గొప్ప ప్రాముఖ్యం యివ్వబడిన విషయం అందరికీ తెలిసినదే. దీనికి కారణం ఏమిటి? ప్రపంచంలో అత్యధిక జనాభాగల దేశాలలో మనదేశం ఒకటైయుండి, ప్రతి ఒక్కరికీ చాలినంత ఆహారం లేకపోవటమే దీనికి కారణం. ఇదివరలోనైతే అధికంగా ఖర్చుపెట్టి విదేశాలనుండి మనం ఆహారధాన్యాలను దిగుమతిచేసుకునేవారము. మనదేశప్రజలకు అవసరమైన ఆహారధాన్యములు మనదేశమందే ఉత్పత్తిచేయబడితే దిగుమతులకు వ్యయమవుతున్న ఈ ధనమును ప్రజోపయోగ కార్యక్రమములకు ఉపయోగింపవచ్చునుగదా?

ఆహారోత్పత్తిని అధికంచేయటానికి అనేకమార్గాలున్నాయి. ఇప్పటివరకు సాగుచేయబడకుండా వున్న భూములను సాగుక్రిందకు తీసుకొనిరావటం ఒకమార్గం. చాలాచోట్ల ప్రస్తుతం అనుసరించబడుచున్న వ్యవసాయ పద్ధతులందు మార్పు తీసుకొనివచ్చి, తద్వారా ఉత్పత్తిని అధికం చేయటం మరొక విధానం. స్వల్పంగా వర్ష పాతముండి, కాలువనీటి సదుపాయంలేని ప్రాంతాలందు స్వల్పపు నీరు మాత్రమే అవసరమైన రకపు విత్తనాలను వుపయోగించవచ్చును. స్థానికపరిస్థితులకు అనుగుణమైన విత్తనాలను ఉప

యోగిం చటంవల్ల కూడా ఉత్పత్తి నధికంచేయవచ్చు. చాలాకాలంగా సాగుచేయబడటంవల్ల సారము కోల్పోయిన భూములందు ఎరువులు ఉపయోగించాలి. ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తిని తగ్గించే క్రిమికీటకాదులనుండి వ్యవసాయక్షేత్రాలను కాపాడవలసిన ఆవశ్యకతకూడా వున్నది.

మన వ్యవసాయ పద్ధతులను అభివృద్ధిచేసి, తద్వారా అధికంగా ఆహారధాన్యాలను ఉత్పత్తిచేయటానికి అనుసరించదగిన విధానాలు కొన్ని పైన తెలియజేయబడ్డాయి. అయితే మన గ్రామ ప్రజలు సాంప్రదాయసిద్ధంగా వస్తువున్న పూర్వపు వ్యవసాయ పద్ధతులను అంత తేలికగా వదలిపెట్టలేరన్న విషయాన్ని మనం మరచిపోరాదు. అంతమాత్రంచేత గ్రామ ప్రజలు మొండి పట్టుదల కలవారని అనుకోరాదు. వారికి తగిన ప్రోత్సాహమివ్వబడి, క్రొత్త పద్ధతులు మంచివని, వానివల్ల ఉత్పత్తి తప్పకుండా పెరుగుతుందనీ ప్రత్యక్షంగా వాటికి నమ్మకం కలిగించితే పాత పద్ధతులను మానివేయటానికి వారు సంతోషంతో అంగీకరిస్తారు. వారి జీవన ప్రమాణం అధికోత్పత్తిమీదనేగదా ఆధారపడియున్నది!

అయితే యే కార్యక్రమములోనైనా ప్రారంభంలో కొన్ని కష్టాలంటూ వుంటాయి. ఒకప్రాంతంలో ఆధునిక వ్యవసాయ పరికరాలు లోపించి వుండవచ్చును. ఆలాగే మరొక ప్రాంతంలో యెరువులుగానీ మేలయిన విత్తనాలుగానీ లోపించి వుండవచ్చును. మన కర్షకులు స్వతహా బీదవారు. వ్యవసాయాభివృద్ధికి అవసరమైన ఆధునిక పరికరములను కొనే తాహతు వారికి లేదు. ఇలాంటివారికి స్వల్పకాలపు ఋణములను యిచ్చే సంస్థలు సమృద్ధిగా వుండవలసిన ఆవశ్యకత యున్నది.

మన గ్రామసీమలందు కష్టపడి పనిచేస్తూ, గ్రామ ప్రజల సర్వతోముఖాభ్యుదయమునకు కృషిచేస్తున్న గ్రామ సేవకులు

పరిష్కరించవలసిన సమస్యలలో పైన తెలియచేయబడినవి కొన్ని. ఈ సందర్భంలో గ్రామ సేవకులకు అన్నివిధాలా సహాయపడవలసిన బాధ్యత ప్రజలపై నున్నది. మనకున్న సాధన సంపదలను పూర్తిగా వినియోగించుటకు చక్కని పథకములను తయారుచేసి, వాటి ప్రాధాన్యక్రమమును నిర్ణయించి, తద్వారా మనము గ్రామ సేవకులకు యెంతైనా తోడ్పడవచ్చును.

ప్రస్తుతం దేశమందు విస్తృతముగా అమలుజరుపబడుచున్న వికాస కార్యక్రమాలు గ్రామసీమల సర్వతోముఖాభివృద్ధికి కృషిచేస్తున్నాయి. వీనివల్ల గ్రామసీమల స్వరూపమే మారిపోగలదు. ఈ కార్యక్రమములు విజయవంతములై తే—తప్పక విజయవంతము కాగలవు—భారతదేశపు ప్రగతిమార్గమునందు మనము ఒక అడుగు ముందుకు వేశామని సగర్వముగా చెప్పుకొనవచ్చును.

2 వ అధ్యాయము

నీటి పారుదల

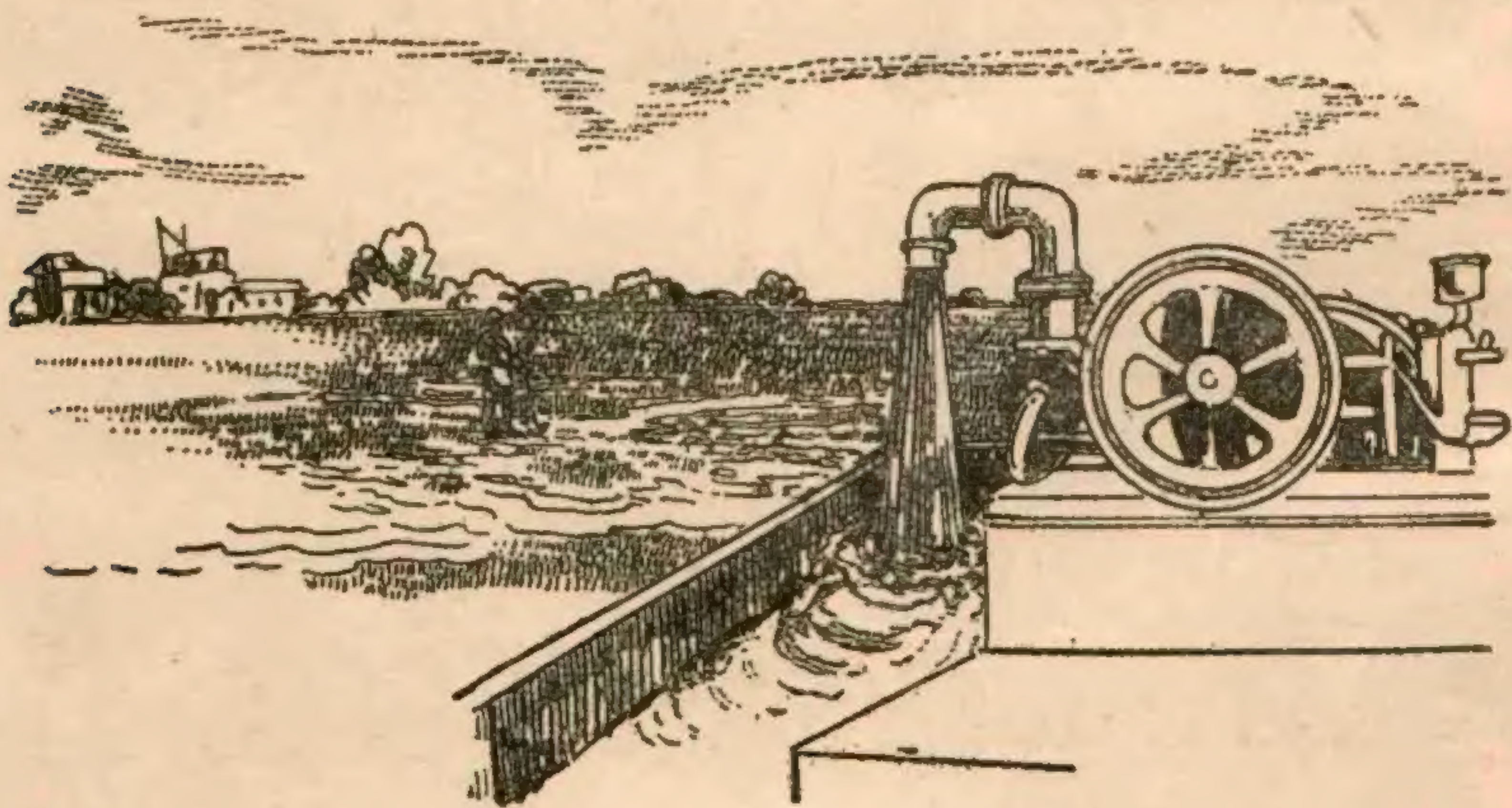
ఏ పంటకై నా నీరు ప్రాణాధారమన్న విషయం అందరికీ తెలిసినదే. మనదేశంలో సాగవుతున్న భూమిలో కొద్దిభాగానికి మాత్రమే నీటి పారుదల సౌకర్యాలు వున్నాయి. మిగతా భూముల విషయంలో వ్యవసాయదారులు కేవలం వర్షాలమీదనే ఆధారపడాలి. వర్షాలు సకాలానికి పడనూవచ్చు, పడకపోనూవచ్చును. ఒక్కొక్కప్పుడు వర్షాలు తక్కువగా పడితే, మరొకప్పుడు మితిమీరి పడుతుంటాయి. వీటన్నింటి పర్యవసానం పంటలు పాడవటమే.

ఒక పంటకు యెంత నీరు అవసరమో, అంతే నీరు లభించేటట్లు చూచుటకు వీలున్నదా? తప్పకుండా వీలున్నది. వివిధ

పద్ధతుల ప్రకారం పొలాలకు నీటి పారుదల సౌకర్యాలను కలిగించేందుకు వీలున్నది. ప్రథమ పంచవర్ష ప్రణాళిక క్రింద బ్రహ్మాండమయిన నీటి పారుదల కార్యక్రమం రూపొందించబడింది. ఈ కార్యక్రమం క్రింద ఆనకట్టలు అనేకం నిర్మించబడ్డాయి; నిర్మించబడుచున్నాయికూడా. వీనివల్ల లక్షలకొలది యెకరములకు నీటి పారుదల సౌకర్యాలు లభించగలవు.

పెద్ద పెద్ద ప్రాజెక్టులు, డాముల నిర్మాణం, కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు సంబంధించినది. ఇవి గాకుండా అధికంగా ఖర్చులేని కొన్ని పద్ధతుల ద్వారా మనం వ్యవసాయదారులకు సహాయపడవచ్చును. ప్రతివికాసకార్యక్రమప్రాంతములో బాగుచేయబడవలసిన బావులు, చెరువులు అనేకం వుంటాయి. వీటిని బాగుచేసి క్రొత్త బావులను నిర్మించాలి. వీలయినచోట్ల గొట్టపు బావులను దింపటం మంచిది. వీనికి తగిన స్థలములను యెన్నిక చేయటానికి, తదితర సాంకేతిక విషయములందు సలహాలివ్వటానికి ప్రాజెక్టు యింజనీర్లు వున్నారు. వర్షాలు పడిన తరువాత కొన్ని మాసాల పర్యంతం, సమృద్ధిగా నీటిపారుదల గల చిన్న చిన్న కాల్వలువున్న చోట వాటి ఒడ్డునే బావులు త్రవ్వబడితే, అవసరమయినపుడల్లా పరిసర భూములకు నీటిపారుదల సౌకర్యాలను కలిగించ వచ్చును.

బావుల నిర్మాణానికి, వీటినుండి నీటిని పరిసర ప్రాంతాలకు చేరవేసే యంత్రాలకు ఖర్చు యెక్కువ. గ్రామప్రజలు సహకరించి “శ్రమదానం” చేస్తే ఖర్చును చాలవరకు తగ్గింపవచ్చును. రోడ్లను నిర్మించటం, బావులను, చెరువులను త్రవ్వటం మొదలగు కాయకష్ట మవసరమయ్యే పనులలో ప్రజలు సహకరించడం యెంతైనా అవసరం. సమృద్ధిగా నీరు ఉన్నచోట ఆయిలు యింజన్లు, పంపులను నెలకొల్పడం చాలా సౌకర్యకరం. వీటికికూడా డబ్బు సమస్య ఉండనే యున్నది. దీనికి ఉత్తమ పరిష్కార మార్గం సహకార నీటిపారుదల సంఘములే ఇలాంటి సంఘం యేర్పాటుచేయ బడితే రైతులు నీటిపారుదల విషయమై ప్రత్యేకంగా శ్రద్ధ వహించ గలరు. యెంత మంచి యింజెనైనా ఒక్కొక్కప్పుడు చెడిపో వచ్చును. ప్రతి ప్రాజెక్టు ప్రాంతానికి మెకానిక్కుల సిబ్బంది ఉన్నది. వీరి సహాయంతో యింజనులను బాగుచేయించవచ్చును. అయితే అనుకున్నపుడల్లా ఈ మెకానిక్కులు లభ్యమవటం కష్టం. అందువల్ల గ్రామ సేవకులకు యింజనుల నిర్వహణలో తర్ఫీదు యివ్వబడుచున్నది. చిన్న చిన్న రిపేరీలను వీరే చేయగలరు.

కేవలం నీటిపారుదల సౌకర్యాలను కల్పించినంతమాత్రంచేత మనం సంతృప్తి చెందటానికి వీలులేదు. వ్యవసాయాభివృద్ధి కార్యక్రమంలో యిది ఒక ముఖ్య అంశము మాత్రమే. మన దేశంలో వ్యవసాయదారులు ఏడాదికి ఒక పంటను మాత్రమే పండించ గలుగుతున్నారు. నీటి పారుదల సౌకర్యాల సహాయంతో వీరు ఏడాదికి రెండు పంటలను పండించునట్లు కృషి జరగాలి. వీరు సామాన్యంగా పండించే పంటలు కాకుండా మరెలాంటి పంటలు పండించ వీలున్నదో, యే పంటకు యెంత నీరు అవసరమో, పంటలపై శీతోష్ణస్థితుల ప్రభావం ఎట్టిదో మొదలగు విషయాలు వారికి బోధించబడాలి.

సక్రమమైన వ్యవసాయాభివృద్ధికి చేయవలసిన కృషి యెట్టిదో తరువాతి అధ్యాయాలందు వివరింపబడింది. కేవలం అధికంగా నీటి పారుదల సౌకర్యాలను సమకూర్చినంత మాత్రం చేత సర్వతోముఖమయిన వ్యవసాయాభివృద్ధి సాధించబడదు. నీటిపారుదల సౌకర్యాలతోపాటు సమృద్ధిగా యెరువులు, మేలయిన విత్తనాలు, ఆధునిక వ్యవసాయ పరికరాలు కూడా సమకూర్చబడటం అవసరం. దీర్ఘ కాలం సాగు చేయబడటం వల్ల నిస్సారమయిన భూములకు పచ్చి యెరువులు, రసాయనిక యెరువులు బలాన్నిస్తవి. మేలయిన విత్తనాలను ఉపయోగించటం వల్ల మొక్కలు పుష్టిగావుండి పంట బాగా పండుతుంది. ఆధునిక పరికరములను ఉపయోగించి, ఆధునిక పద్ధతుల ప్రకారం వ్యవసాయం సాగించటం వల్ల కూడా పంటలు బాగా పండుతాయి. సారము కోల్పోయిన భూములందు మేలయిన విత్తనాలను ఉపయోగించటం వల్లగానీ, తక్కువ జాతి విత్తనాలు వేయబడ్డ భూమిపై ఆధునిక వ్యవసాయ పరికరాలను వుపయోగించటం వల్లగానీ ఫలితం యేమీ కలుగదు. చక్కని నీటిపారుదల సౌకర్యాలుండి, సమృద్ధిగా యెరువులు వేయబడ్డ భూమిలో మేలయిన జాతి విత్తనాలు వేయబడి, ఆధునిక వ్యవసాయ పరికరాలు, పద్ధతులు ఉపయోగించబడితే పంట పుష్కలంగా పండుతుంది.

3 వ అధ్యాయము

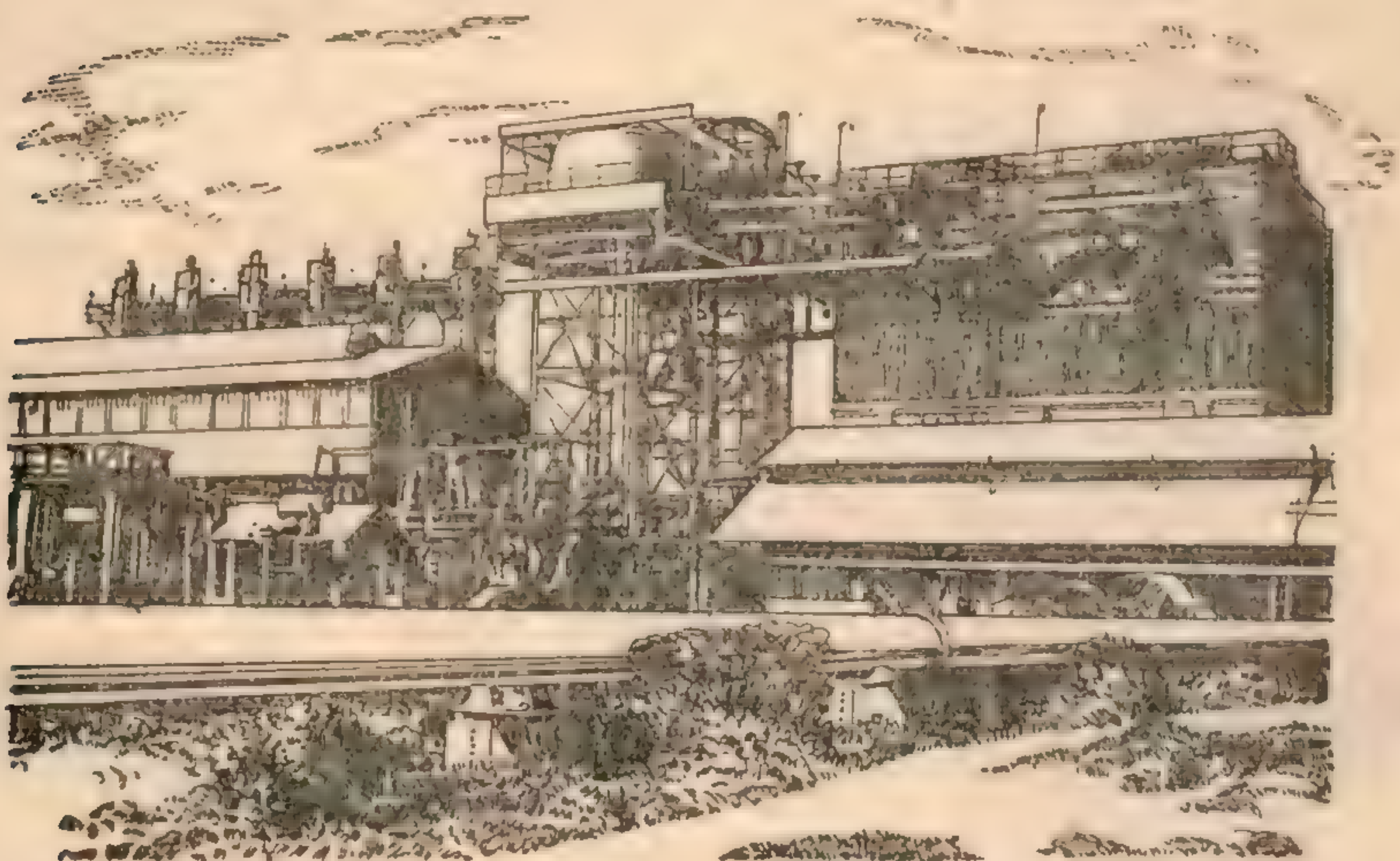
పచ్చియెరువులు, రసాయనికయెరువులు

పైరులు పెరిగినకొలదీ వాటికి అధికంగా పోషణ అవసరమౌతుంది. ఈ పోషణ ముఖ్యంగా భూములనుండియే లభిస్తుంది. గాలినుండి, సూర్యరశ్మినుండి కూడా మొక్కలకు కొంత

పోషణ లభిస్తుంది. అయితే యిది స్వల్పం మాత్రమే. భూమి, తన సారమును పోగొట్టు కొనకుండా వుండాలంటే ప్రతి పంటకు తగిన పోషణ యివ్వబడాలి. పచ్చి యెరువులవల్ల, రసాయనిక యెరువుల వల్ల భూమిని యెప్పటికప్పుడు సారసంతముచేయ వీలున్నది.

చక్కగా యెరువు చేయబడిన భూమినుండి లభించే పంట, మామూలు భూమి యిచ్చే పంటకంటే కనీసం 30% యెక్కువగా వుంటుందని ప్రవీణులు చెప్పుతున్నారు. అయితే సునిశాలమయిన మన దేశమునకవసరమయ్యే పచ్చి యెరువు మనకున్నదా అంటే లేదనే చెప్పాలి. రసాయనిక యెరువుల విషయంలో మాత్రం మన పరిస్థితి సంతృప్తి కరంగానే యున్నది. బీహారులో సింగ్రీ వద్ద ఆసియా ఖండమంతటికీ పెద్దదని చెప్పవగిన పెద్ద యెరువుల కర్మాగారం వున్నది. కోజుకు 1,000 టన్నుల అమ్మోనియమ్ సల్ఫేటును తయారు చేయగల ఈ కర్మా గారం మన అవసరాలను చాలవరకు తీర్చగలుగుచున్నది.

మన అవసరాలకు సరిపోయే పచ్చి యెరువు లభ్యపడక పోవచ్చును. మనకు యెప్పటికప్పుడు సమృద్ధిగా లభించే

పశువుల మల మూత్రాదులను పూర్తిగా ఉపయోగించక
వృధా చేస్తున్నాము. పశువులపేడ, పశుశాలలనుండి తొలగింప
బడే చెత్త చక్కని యెరువుగా ఉపయోగపడుతుందని ప్రతి వ్యవ
సాయదారునికి తెలుసు. కాని వీటిలో అధిక భాగం వంటచెరకు
గానే వృధాచేయబడుచున్నది.

ప్రతి ఊరికి వెలుపల సామాన్యంగా పెంట కుప్ప ఒకటి
వుంటుంది. గ్రామంలోని పశువులపెంట, గడ్డి, గోశాలలందుండే
చెత్త మొదలయినవన్నీ ఈ పెంట కుప్పకే చేరవేయ బడుతూ
వుంటాయి. కుప్ప వదులుగా వుండి, దానివిషయమై యెవరూ
శ్రద్ధ తీసుకోనందు వల్ల, కుప్పలోని ఆకు, అలము, చెత్త యెండి
పోయి యెరువు కవసరమైనంతగా కుళ్లవు. గాలి దుమారానికి,
వర్షాలకు ఈ కుప్పలో చాలా భాగం కొట్టుకుపోతుంటుంది. చక్కని
యెరువుగా ఉపయోగపడగల పెంటపోగు వృధాకాకుండా జాగ్రత్త
తీసుకొనవలసిన అవసరం యెంతైనా వున్నది.

ప్రతి వ్యవసాయదారుడూ కనీసం ఒక యెరువు గుంటనైనా

కలిగివుండాలి. పశువుల మలమూత్రాదులు, గోశాలయందలి చెత్త, ఆకులములు మొదలయినవన్నీ యెరువు గుంటలో వేయబడి, బాగా కుళ్లునట్లు శ్రద్ధ తీసుకొన బడాలి. ఆకులురాలే కాలంలో యెరువుగుంటలన్నీ నిండిపోగలందులకై ఒక ఉద్యమం లాంటిది ప్రారంభించబడటం మంచిది. చక్కని యెరువుగా ఉపయోగపడే పదార్థాలను మనం వృధాచేస్తున్నాము. నీటి పారుదల సౌకర్యం సమృద్ధిగా ఉన్న ప్రాంతాలలోనూ, వర్ష పాతం యెక్కువగా ఉన్న ప్రాంతాల్లోనూ ధాన్యపు పంటల కొరకు భూసారాన్ని యెక్కువ చేయటానికి పచ్చియెరువులను వేయవచ్చును.

ఎంతగా కృషిచేసినా స్థానిక యెరువులవల్ల మన వ్యవసాయదారుల అవసరాలు తీరవు. అయితే అమ్మోనియమ్ సల్ఫేటు, సూపర్ ఫాస్ఫేటు, అమ్మోనియం ఫాస్ఫేటు లాంటి రసాయనిక యెరువులున్నాయి. పచ్చియెరువు, పెంట యెరువులవల్ల భూమికి ఎంతగా పుష్టి లభిస్తుందో అంతగానే రసాయనిక యెరువులవల్ల గూడా లభిస్తుంది. ధాన్యం, చెరకు, గోధుమ పంటలకు, కాయగూరల, పండ్ల తోటలకు రసాయనిక యెరువులు బాగా పనిచేస్తవి. వర్ష పాతం యెక్కువగా వున్న ప్రాంతాలందలి పంటలకు ఇవి ప్రత్యేకంగా ఉపయోగిస్తవి.

రసాయనిక యెరువులను వేయటంలో ప్రత్యేకమయిన శ్రద్ధ అవసరం. యే పంటకు ఎంత యెరువు అవసరమో, యెలా, యెప్పుడు వేయబడాలో మన వ్యవసాయదారులకంతగా తెలియదు. ఈ ప్రక్రియలన్నీ వీరికి జాగ్రత్తగా చూపించ బడాలి.

మన వ్యవసాయదారులలో చాలా మందికి రసాయనిక యెరువులపై అంత నమ్మకం లేదు. వీనివల్ల పంటలకు మంచి లాభం కలుగుతుందని వారికి ప్రత్యక్షంగా చూపించబడాలి. దీనికి మనం మూడు చిన్న భూఖండాలను యెన్నుకొని, మధ్యఖండానికి

రసాయనికయెరువును మిగతా రెండింటికీ గ్రామీణులు సామాన్యంగా వుపయోగించే పచ్చియెరువును వేసి ఒకేరకపు పంటను పండించి, రసాయనిక యెరువు వేయబడ్డ పంటకు తక్కినవాటికి గల వ్యత్యాసాన్ని ప్రత్యక్షంగా నిరూపించితే వారికి నమ్మకం కలిగి తీరుతుంది.

అన్నింటికన్న వుత్తమమయిన పద్ధతి రసాయనిక యెరువును పెంట యెరువును కలిపివేయటం. రాష్ట్ర వ్యవసాయశాఖలు ఈ విషయంలో కొన్ని సంవత్సరాలుగా పరిశోధనలు జరిపి, స్థానిక పరిస్థితుల కనుగుణంగా యే యెరువు యెన్నిపాళ్లు కలుపవలసినదీ నిర్ణయించారు. అవసరమయినపుడల్లా వ్యవసాయ దారులకు రసాయనిక—మామూలు యెరువుల మిశ్రమమును సజ్జె చేసే బాధ్యతను స్థానిక సహకార సంఘాలు స్వీకరిస్తే మంచిది.

4 వ అధ్యాయము

మేలైన విత్తనాలు

మన దేశంలోని సామాన్య వ్యవసాయదారులు విత్తనాలను నాటే పద్ధతి యెలాంటిది? సమాజ వికాస ప్రాంతంలోని వ్యవసాయదారులను గురించికాదు నేను ప్రస్తావిస్తున్నది. విత్తనాలను నాటటంలో ఉత్తమపద్ధతి వీరికి యిదివరకే బోధించబడింది. మిగతా ప్రాంతాల్లోని వ్యవసాయదారులు తమ తాత, తండ్రులు అవలంబించిన పద్ధతులనే అనుసరిస్తున్నారు. వీరి పద్ధతి, దున్నబడిన భూమిమీద విత్తనాలను వూరికే వెదజల్లడటమే. వీరు వెదజల్లే విత్తనాలు అన్నీ మేలుజాతివి కావు. కాని అది వీరి తప్పు కాదు. ఇంతకు మించిన మంచి పద్ధతి వీరికి తెలియదు. వ్యవసాయవిషయాలు బాగా తెలిసిన వారెవరైనా, వీరు నాటే విత్తనాలు స్థానిక భూములకు, శీతోష్ణ పరిస్థితులకు అనుగుణంగా వున్నవా, అని అడిగితే వీరు ఆశ్చర్యపడుతారు.

ఒకే పంట విత్తనాల్లో కూడా నాణ్యతలోనూ స్థానిక పరిస్థితులదృష్ట్యానూ వ్యత్యాసమనేది వుంటుంది. ఒకరకపు విత్తనం ఒకానొక రకపు భూమిమీద చక్కగా పెరుగుతుంది. అలాగే మరొక రకపు విత్తనంకూడా. ఒకరకపు విత్తనానికి స్వల్పపునీరు అవసరమైతే మరొకదానికి యెక్కువనీరు అవసరమవుతుంది. ఒకరకం యెక్కువ వేడిమి తట్టుకోలేక పోవచ్చును. మరొకటి తట్టుకొనగల వచ్చును. స్థానిక పరిస్థితులకు తగిన జాతి విత్తనాలను ఉపయోగిస్తే దండిగా పంట పండుతుందని దీన్ని బట్టి మనం తెలుసుకొన వచ్చును. ఈ సందర్భంలో శాస్త్ర విజ్ఞానం మన కెంతగానో సహాయపడుతుంది.

ప్రభుత్వ వ్యవసాయ శాఖలు శాస్త్ర విజ్ఞాన సహాయంతో వివిధ పరిస్థితులకు అనుకూలమైన మేలి విత్తనాలను తయారుచేయడానికి పరిశోధనలను చేస్తూ వున్నాయి. ఒక రకపు విత్తనాలను మరొకరకపు విత్తనాలతో కలుపుటద్వారా ఈ రెంటి సుగుణాలు కలిగిన క్రొత్తరకపు విత్తనాలు లభించేంతవరకు పరిశోధనలు జరుపబడుతవి.

ఉదాహరణకు కొద్ది నీరు మాత్రమే అవసరమయ్యే రకపు విత్తనాలు మాత్రమే వ్యవసాయశాఖవారివద్ద ఉన్నవనుకొందాం. ఈ విత్తనాలు చలి యెక్కువగావుండే ప్రాంతంలో సరిగా పెరగవు. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో వ్యవసాయశాఖ పరిశోధకులు చేసేదేమిటంటే, స్థానికంగా లభ్యమయ్యే విత్తనాలను మరొక రకపు విత్తనాలను కలిపి కొద్ది నీరు మాత్రమే అవసరమై, శీతల వాతావరణమునకు తట్టుకొనగలిగే క్రొత్తరకపు జాతి విత్తనాలు తయారయేంతవరకు ప్రయోగాలు జరుపుతారు. ఇలాంటి ప్రయోగాలు కొన్ని సంవత్సరాలుగా జరుపబడిన ఫలితంగా, వికాసకార్యక్రమ ప్రాంతాలన్నింటిలో స్థానిక పరిస్థితులకు అన్నివిధాలా తగిన మేలుజాతి విత్తనాలు వుత్పత్తిచేయబడి విరివిగా పంచిపెట్టబడ్డాయి.

మేలుజాతి విత్తనాల ప్రచారానికి, రసాయనిక యెరువుల ప్రచారానికి జరుపబడినట్లుగానే ప్రదర్శనములు యేర్పాటుచేయబడడం మంచిది.

ఒకసారి బాగా 'ప్రచారంచేయబడ్డ విత్తనాలు సరియైన సరఫరా లేనందువల్ల పాతపడిపోకుండా జాగ్రత్త తీసుకోవాలి. మేలుజాతి విత్తనాలు అవసరమయినపుడల్లా రైతులకు లభించగలందులకై, "కీలక" గ్రామాలు కొన్ని యెన్నిక చేయబడి, బ్లాకు వ్యవసాయ శాఖ వారిచే సవైచేయబడిన మేలు జాతి విత్తనాలు చక్కని నీటిపారుదల సదుపాయంగలిగి బాగా యెరువు చేయబడిన చిన్న భూఖండములలో నాటబడి తద్వారా లభించిన విత్తనాలను "కీలక" గ్రామమందే నిల్వచేయడం మంచిది.

వ్యవసాయ శాఖవారినుండి ఉత్తమ విత్తనాలను పొందటం, కీలక గ్రామములందు వాటిని భద్రపరచటం, అవసరమైనపుడల్లా రైతులకు వానిని సవైచేయటం మొదలయిన పనులన్నీ సహకార సంఘాలకు అప్పగించబడటం మంచిది. ఇలాంటి సంఘము లేని ప్రాంతాలందైతే వ్యవసాయ శాఖవారే ఈ పనులన్నింటినీ చేయాలి. గ్రామావసరాలు యెట్టివో వ్యవసాయశాఖ వారికి తెలియచేయటం గ్రామసేవకుని బాధ్యతలలో ఒకటి.

ఈ విధంగా మరి రెండు మూడు సంవత్సరాలలో రైతులందరూ మేలుజాతి విత్తనాలను ఉపయోగిస్తూ, గ్రామసేవకుల సలహాలప్రకారం వ్యవసాయం సాగించి ఆహార ధాన్యాలను యెక్కువగా పండించగలరు. కొత్తగా వికాస కార్యక్రమానికి యెన్నిక చేయబడిన ప్రాంతాలకు "కీలక" గ్రామ విత్తనాలు లభ్యపడక పోవచ్చును. ఇట్టిసందర్భాలలో స్థానికంగా లభ్యమయే విత్తనాలను మాత్రమే ఉపయోగించి, నీటి పారుదల యెరువుల, వాడకం మొదలయిన విషయములందు యెక్కువ శ్రద్ధ తీసుకొనటమే ఉత్తమమయిన పద్ధతి.

5 వ అధ్యాయము

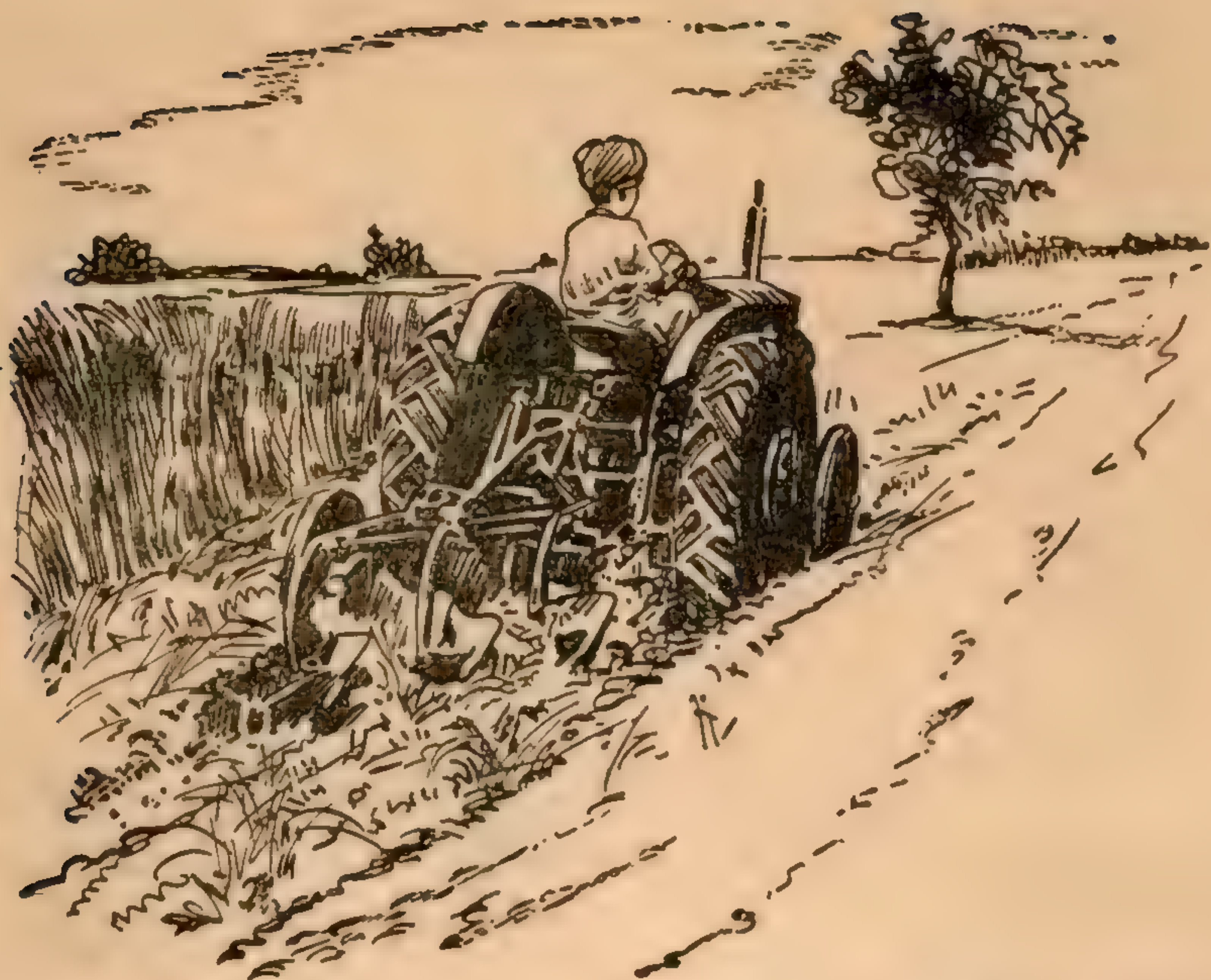
బంజరులను సాగుకు తెచ్చుట

ఒకప్పుడు సారవంతంగా వుండి పంటలతో కలకలలాడిన భూములు బీడులుగా మారిపోవటాన్ని మీరు చూచేయుంటారు. దీనికి అనేక కారణాలున్నాయి. విపరీతంగా కలుపుమొక్కలు పెరగటం ఒక కారణం. వరదలవల్ల భూసారం కొట్టుకొనిపోయి భూమి పట్టగా మారిపోవచ్చును. సమీపంలో యెడారి వుండి, యిసుక రేణువులు విపరీతంగా వ్యాపించటంవలనకూడా భూములు పట్టలుగా మారిపోవటం కద్దు. దేశంలో ప్రతిచోటా ఇలాంటి సమస్యలు వున్నాయి.

ప్రజలకు సమృద్ధిగా ఆహారధాన్యాలు లభించాలంటే మనము సాధ్యమయినంత యెక్కువ భూమిని సాగుక్రిందకు తీసుకు రావాలి. ఏమాత్రం సారవంతంగాని భూములనుగూడా సాగు చేయాలని గాదు దీని అర్థం. మన కష్టానికి తగిన ప్రతిఫలాన్ని వ్వ గలిగి, ప్రస్తుతం నిరుపయోగంగా పడియున్న భూముల విషయమై మాత్రమే మనం శ్రద్ధ వహించాలి.

భూములు బీడులుగా మారిపోవడానికి కలుపుమొక్కలు పెరగటం ఒక కారణంగా పేర్కొనబడింది. రైతులు యేమాత్రం అశ్రద్ధచేసినా యే ప్రాంతంలోనైనా కలుపుమొక్కలు విపరీతంగా పెరిగే అవకాశం వున్నది. బాగా వర్షంపడే ప్రాంతాలలో నీరు తొలగించబడకుండా భూమిలోనే యింకిపోవటంవల్ల రకరకాల కలుపుమొక్కలు పైకి వస్తాయి. ఇలాంటి ప్రాంతాలు మధ్య ప్రదేశ్, భోపాల్, మధ్యభారత్, కరాటకములందు విశేషంగా వున్నాయి. వీటిని నిర్మూలించటానికి నాట్ల కాలానికి ముందు

పెద్ద పెద్ద ట్రాక్టర్లతో భూమిని లోతుగా దున్నటమే ఉత్తమ మార్గము. కేంద్ర ట్రాక్టరుసంస్థవారి సహాయంతో ఈ పనిని తేలికగా నిర్వహించవచ్చును. దీనికయ్యేఖర్చు యేమంత యెక్కువ గాదు.

దేశంలో ప్రతి ప్రాంతానికీ భూమి సాగుకు సంబంధించిన ప్రత్యేక సమస్యలు కొన్ని వుంటాయి. బెంగాలులో కొన్ని ప్రాంతాలందు చిత్తడిభూములు యెక్కువ. ఇవి క్రమక్రమంగా వ్యాపిస్తూ, సాగుభూములను ఆక్రమిస్తున్నాయి. వీటిలోని చిత్తడి నీటిని తొలగించివేసి ట్రాక్టర్లతో దున్ని, సాగుకు తీసుకురా వీలున్నది. ఇలాంటి స్కీములను చిన్నయెత్తులో కమ్యూనిటీ ప్రాజెక్టు ప్రాంతాలందు అమలుజరుపవచ్చును. బాగా వ్యాపించి వున్న చిత్తడిభూములుగల ప్రాంతాలవిషయమై రాష్ట్రప్రభుత్వమే శ్రద్ధ వహించాలి.

భూసారము హరించిపోయి, భూమి పట్టగా మాడుటకు విపరీతమైన యెండలు, గాలి దుమారం, వరదలు కారణమని కనుగొనబడింది. కొండప్రాంతములందలి పట్టభూములను “చప్పరపు సాగు” పద్ధతిప్రకారం సాగుచేసి పండించవచ్చును. కొండ ప్రక్కభూములు చిన్న చిన్న ఖండాలుగా ఒకదానికెగువ ఒకటి యేర్పాటై యుంటవి గాబట్టి వీటి సాగు “చప్పరపు సాగు” అని వ్యవహరింపబడుచున్నది.

ఇక చెట్లను నాటే విషయానికి వద్దాము. భూసారము హరించిపోకుండాను, కొట్టుకొనిపోకుండాను కొంతవరకు కాపాడగలిగేవి చెట్లే నన్న విషయం చాలామందికి తెలియదు. ముఖ్యంగా వర్షాలు యెక్కువగా పడే ప్రాంతాలందు భూసారం కొట్టుకొనిపోకుండా చెట్లు, ఆకులు తోడ్పడుతాయి. అంతేగాకుండా గాలికి

భూమిమీదపడే చెట్ల ఆకులు, కొమ్మలు భూమిని మరింత సారవంతం చేస్తాయి. బాగా లోతుకు వ్యాపించిన చెట్ల వేరులు భూసారమును గట్టిగా పట్టి వుంచి, కొట్టుకొనిపోకుండా అరికట్టుతాయి. పశు పక్ష్యాదులకు నీడను, మనకు వివిధ రకాల ఫలములను యివ్వడం తోపాటు చెట్లవల్ల మరెన్ని లాభములు కలుగుచున్నవో చూచారా!

ప్రతి యేటా వర్షాకాలంలో కొన్ని నదులు పొంగి పొరలి, వేలకొలది యెకరాలను ముంచి, లక్షలు ఖరీదుచేసే ఆస్తులకు నష్టం కలుగజేస్తూ వుంటాయి. కొండప్రాంతాలందు సమృద్ధిగా చెట్లు లేనందువల్ల అచ్చటి భూసారం ప్రవాహాలతో కొట్టుకొనివచ్చి నదులందు కలిసి దిబ్బలుగా యేర్పడుటవల్లనే, నదుల నీటిమట్టం పెరిగి వరదలు వస్తాయని పెద్దలు చెబుతారు. కొండప్రాంతాలలో వుండే అడవులను కొట్టివేయుటవల్ల కలిగే నష్టాలలో యిది ఒకటి. చెట్లను కొట్టినపుడల్లా అంతకు మించి మొక్కలను నాటడం చాలా ముఖ్యం. ఇవి వరుసగా నాటబడితే మరీ మంచిది.

వీటన్నింటికంటే ప్రమాదకరమైనది యెడారులు వ్యాపించటం. ఎడారులు వ్యాపించటంవల్లకూడా వేలకొలది యెకరాల సారవంతమయిన భూమి పట్టగా మారిపోతుంది. రాజస్తాన్, కచ్ లందు, సారాప్రదేశాలందు కొన్ని ప్రాంతాలందు యెడారి క్రమ క్రమంగా చుట్టుప్రక్కలకు వ్యాపిస్తున్నది. దీనిని అరికట్టి, వెనుకకు తరిమివేయటానికి వీలులేకపోలేదు.

చెట్లు చేమలు అధికంగా లేనందువల్ల కొండప్రాంతము లందలి భూసారము సెలయేళ్లతో కొట్టుకుపోతుందని తెలిసి కున్నాము. యెడారి వ్యాప్తికికూడ యిదే కారణం. దీనిని అరికట్టడానికి బాగా చెట్లు, పొదలు లేనందువల్లనే గట్టిగా గాలి వీచినపు డల్లా యిసుక రేణువులు పరిసరములకు వ్యాపిస్తాయి. ఉన్న చెట్లను, పొదలను తొలగించి యిదివరకే మనం పొరపాటు చేశాము.

ఎడారి సమీపంలో యుండే చెట్లను, పొదలను, పచ్చిక బీడులను పశువులకు ఆహారంగా వదలివేయటంవల్ల, శత్రువును (యెడారిని) బుద్ధిపూర్వకంగా ఆహ్వానించినట్లవుతుంది.

ఎడారులు వ్యాపించకుండా అరికట్టడానికి తరణోపాయం ఒకటే వున్నది. బహు తక్కువ తేమ అవుసరమయి, యిసుక భూములందు బాగా పెరిగే చెట్లను, పొదలను విరివిగా పెంచటమే! ఇలా చేస్తే యెడారి వ్యాపించకుండా అరికట్టి, వెనుకకు తరిమి వేయవచ్చును.

6 వ అధ్యాయము

మొక్కల రక్షణ

మానవులవలెనే మొక్కలు కూడ వివిధరకాల వ్యాధులకు గురియై క్షీణించే అవకాశాలున్నాయి. తెగుళ్లవల్ల పంటలు అనేక విధాల నష్ట పడుతున్నాయి. ఇవి యిలావుండగా క్రిమి కీటకాదులు కూడా తోడై పైరులను పాడుచేస్తూ అనేక విధాల నష్టం కలుగ జేస్తున్నాయి.

క్రిమి కీటకాదుల వల్ల, తెగుళ్లవల్ల ప్రతి యేటా లక్షల కొలది టన్నుల ఆహారధాన్యాలు నష్టమవుతున్నాయి. ఈ నష్టం ఒక్కొక్కప్పుడు యావత్తు ఉత్పత్తిలో 10 వ వంతు వరకు వుంటుందని అంచనా. దీనితోపాటు, నిల్వచేయటానికి చక్కని యేర్పాట్లు లేనందువల్ల తదితర కారణములవల్ల మరో పదోవంతు వరకు నష్టము జరుగుతున్నదని అంచనా వేయబడింది. అంటే, ప్రతియేటా పెరుగుతున్న మన జనాభాకు అత్యవసరమయిన ఆహారధాన్యాలలో దాదాపు అయిదవ వంతు ఈవిధంగా అశ్రద్ధవల్ల వృధాగా పోతున్నదన్నమాట. ఇది చాలా శోచనీయమయిన విషయం. రైతులు యేమాత్రం జాగ్రత్త తీసుకున్నా ఈ

నష్టమును చాలావరకు తగ్గించవచ్చును. ఈవిషయంలో రాష్ట్ర వ్యవసాయశాఖలు తమ శక్తికొలది కృషిచేస్తూనే వున్నాయి. ప్రతి యేటా సామాన్యంగా వచ్చే తెగుళ్లను, క్రిమి కీటకాదులబాధను అరికట్టడానికి ఈ శాఖలు అనేకవిధాల కృషిచేస్తున్నాయి.

ప్రతి వ్యవసాయ శాఖకు మొక్కల రక్షణ సిబ్బంది వున్నది. అయితే యీ సిబ్బంది యెప్పుడు పడితే అప్పుడు యెక్కడికి పడితే అక్కడకు వెళ్లి సహాయపడ జాలదు. ఎక్కడైనా పెద్దపెట్టున తెగుళ్లుగానీ, క్రిమి కీటకాదులుగానీ వ్యాపించినపుడు ఈ సిబ్బంది వెంటనే వెళ్లి సహాయపడగలదు. అంతే గాని మొక్కల నిత్యరక్షణ విషయమై రైతులే శ్రద్ధ వహించాలి. అవసరమైతే వారికి సహాయపడి సలహాల నివ్వటానికి గ్రామ సేవకు లున్నారు. మొక్కల రక్షణకు అనేక పద్ధతులున్నాయి. ఈ పద్ధతులు మొక్కలను వీడించే తెగుళ్లను బట్టి ఉంటాయి. ఉదాహరణకు జొన్న విత్తులు గంధకపు నీటియందు నానవేయబడి నాటబడితే, జొన్న పంటకు సామాన్యంగా వచ్చే “లూజ్ స్మత్” అనే తెగులు రాదు. అలాగే గోధుమ విత్తనాలను నాన వేసి మంచి సూర్యరశ్మి సోకిన తరువాత నాటితే “వీక్ స్మత్” అనే తెగులు రాదు. మొక్కలను పాడుచేసే క్రిమి కీటకాదులను నివారించుటకు డి. డి. టి, లిండిస్, జింక్ ఫాస్ఫేట్ లాంటి రసాయన మందులు ఉపయోగించబడవచ్చును.

ఒక్కొక్కప్పుడు సాగు పద్ధతులను మార్పుచేయుటవల్ల తెగుళ్లను అరికట్టవచ్చును. ఉదాహరణకు ప్రత్తిమొక్కను తీసుకుందాము. ప్రత్తి విత్తులను ఆలస్యంగా నాటితే “తిరక్” అనే తెగులును అరికట్టవచ్చును. ఇలాంటి ఉదాహరణలు యెన్నైనా యివ్వవచ్చును.

క్రిమి కీటకాదులు పంటలను నాశనంచేయకుండా అరికట్టడానికి వాటి శత్రు జాతులను వినియోగించటం ఒక పద్ధతి. ఈ

పద్ధతి.

పద్ధతిని అమలులో పెట్టడానికి విశేష శాస్త్రజ్ఞానము, పరిశోధనలు అవసరము. వ్యవసాయశాఖకు చెందిన నిష్ణాతులను సంప్రదించిన మీదటనే యెవరై నా ఈ పద్ధతిని అనుసరించటం మంచిది.

కలుపు మొక్కలవల్ల జరుగుతున్న హానిని గురించి ప్రస్తావించినదే, మొక్కల రక్షణను గురించిన చర్చ సంపూర్ణముగాదు. కలుపు మొక్కలు వివిధ రకాలు. వీటిని సమూలంగా పెకలించటం చాలా కష్టమయినపని. వీనిని తొలగించటానికి రైతులు అనేకవిధాల శ్రమపడినా ప్రతి యేటా పైకి వస్తూనే వుంటాయి. ఇవి ఒక పొలమునుండి పరిసర పొలాలకు బహుత్వరగా వ్యాపించగలవు. వీటిని తొలగించటానికి మామూలు పరికరాలు పనికిరావు. పొడిరోజుల్లో ట్రాక్టర్ నుపయోగించటం గానీ, అక్టోబరు నుండి మేవరకు పోచతో చమను చేయటంగానీ జరగాలి.

కొన్ని ప్రాంతాలందలి పంటలకు క్రూరమృగముల బాధ కూడా ఉంది. వీటిని అరికట్టటానికి పొలంచుట్టూరా తీగవేయించటం చాలా ఖర్చుతో కూడిన పని. పంటలకు క్రూరమృగముల బాధ వున్న ప్రాంతాలందు వేటయందు ఆసక్తిగల యువకులే జట్లుగా యేర్పడి వాటిని నిర్మూలించాలి.

ఈ విధానాలవల్ల మన పంటలకు తగిన రక్షణను కల్పించి ప్రతి యేటా దండుగైపోతున్న ఆహారధాన్యాలను మిగల్చి వచ్చును.

7 వ అధ్యాయము

పద్ధతులు, పరికరములు

భూములకు సమృద్ధిగా నీటి పారుదల సౌకర్యాలుండి, మంచి యెరువు, మేలుజాతి విత్తనాలు ఉపయోగించబడితే అధికాహారోత్పత్తిని తేలికగా సాధించవచ్చునని మనం తెలిసికొన్నాము. నీటి పారుదల, మంచి యెరువులు, మేలుజాతి విత్తనాలతోపాటు మన కర్షకులు అవలంబించే పద్ధతులందు, ఉపయోగించే పరికరములందు కొన్ని మార్పులు రావలసిన ఆవశ్యకత యున్నది. సాగుచేయటంలో ఆధునిక పద్ధతులను అవలంబించి, మేలైన నాగళ్లు, తదితర పరికరములు ఉపయోగించి, తక్కువ శ్రమతో యెక్కువ ఉత్పత్తిని సాధించటమెలాగో మనం కర్షకులకు నేర్పవలసి యున్నది.

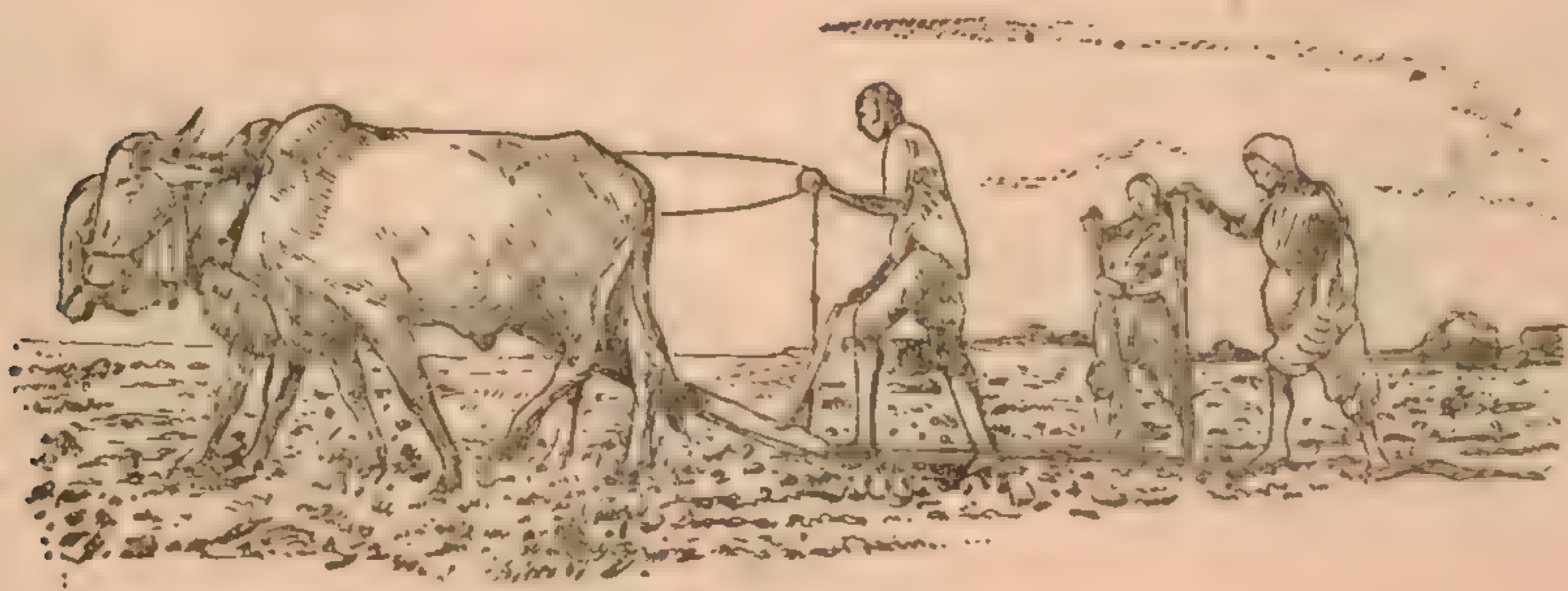
ప్రతి యేటా భూమిపై ఒకేరకపు పంట వేయటంవల్ల భూసారము క్రమంగా తగ్గిపోతుంది. మన కర్షకులు అవలంబిస్తూ వచ్చిన ఈ పద్ధతివల్ల కొంతకాలానికి భూమి నిస్సారమై, ఉత్పత్తి క్రమంగా పడిపోయే ప్రమాదమున్నది. శాస్త్రయుక్తమైన చక్ర గతి పద్ధతి ప్రకారం పంటలను వేస్తే భూమి తన బలమును అంతగా కోల్పోదు. ఈ పద్ధతి ప్రకారం మూడుసంవత్సరములకొకమారు

వేరుశనగలాంటి కాయపంటను విధిగా వేయాలి. ఇలా చేయటం వల్ల మిగతా పంటల ఉత్పత్తి 15 మొదలు 20 శాతంవరకు పెరిగే అవకాశమున్నదని కనుగొనబడింది. బొంబాయి, మధ్యప్రదేశ్, హైదరాబాద్ రాష్ట్రాలందు ఈ పద్ధతి విజయవంతంగా అమలు జరుపబడింది.

ఇక, వేయబడనున్న పంటకు అనుగుణంగా భూమిని తయారుచేయు విషయానికి వద్దాము. దీనివిషయమై మనకర్షకులు తగినంతగా, శ్రద్ధ తీసుకొనటం లేదనే చెప్పాలి. మనదేశంలో కొన్ని ప్రాంతాలందైతే రెండు మూడు సంవత్సరాలకు ఒకమారు మాత్రమే భూమి దున్నబడుతున్నది. కోతలు అయిన తరువాత మళ్ళీ వర్షాలు పడేంతవరకు భూమి విషయమై యెలాంటి శ్రద్ధ తీసికొనబడటంలేదు. ఇలాంటి అలవాట్ల వల్లనే భూమినుండి అనుకున్నంతగా పంట లభించటం లేదు. కోతలయిన వెంటనే భూమి చక్కగా దున్నబడి, వేసవికాలంలో సాగుచేయబడితే యెక్కువగా పండటంతోపాటు భూమికికూడా మేలు కలుగుతుంది.

ఇక విత్తనాలను చల్లుటలోకూడ కర్షకులు సక్రమమైన పద్ధతిని అవలంబించటం లేదు. గ్రుడ్డిగా భూమిమీద వెచజల్లుట వల్ల కొన్నిచోట్ల ఒత్తుగానూ, మరికొన్నిచోట్ల పల్చగానూ పడి అనుకున్నంతగా పంట పండదు. పైగా వృధాగాపోయే విత్తనాలు యెక్కువ.

విత్తనాలను చల్లటంలో ఉత్తమమయిన పద్ధతి, నేలను సరి చేసి క్రమమైన వరుసలలో చల్లటం. ప్రతి వరుసకు మధ్య కొంత దూరం వదిలివేయబడటంవల్ల మొక్కలు హాయిగా పెరుగుటకు వీలు కలుగుతుంది. విత్తనాలను వరుసగా చల్లటంవల్ల ఉత్పత్తి ఎక్కువౌతుంది. యెకరానికి 10 మొదలు 15 పౌన్ల విత్తనాల కంటే ఎక్కువ అవసరమండదు.

పంట బాగా పండటానికి మంచి యెరువులను వేయటం కూడా చాలా ముఖ్యం. యెరువుల వాడకం మన కర్షకులకంతగా తెలియదనే చెప్పాలి. ఎరువును యెప్పుడు వేయాలో, యెంత వేయాలో, పచ్చి యెరువులు, రసాయనిక యెరువులు యేయే పాళ్లలో వేయాలో మొదలయిన విషయాలు కర్షకులకు బాగా తెలిసియుండాలి. తెలియనివారు వ్యవసాయశాఖను సంప్రదించి తెలుసుకొనవచ్చును. మిగతావిషయాలందు సలహాలను, సహాయము యివ్వటానికి గ్రామసేవకులున్నారు.

నీటి పారుదల విషయమై కూడా కర్షకులు తగినంత శ్రద్ధ చూపించాలి. పొలానికి నీళ్లు యెక్కువైనా తక్కువైనా నష్టమే. పెద్ద పెద్ద భూములకు నీరు పెట్టవలసివచ్చినప్పుడు వాటిని చిన్న ఖండాలుగా విభజించి ప్రతిభాగానికీ ప్రత్యేకంగా నీరుపెట్టడం మంచిది.

ఇక మెట్ట వ్యవసాయం విషయానికి వద్దాము. వర్ష పాతం బహుతక్కువగా యుండి, నీటిపారుదల సౌకర్యాలు లేని ప్రాంతాలందలి భూములు వృధాగా పోకుండా మెట్ట వ్యవసాయం చేయవచ్చును. ఇలాంటి భూములందు స్వల్పపు నీరు మాత్రమే అవసరమైన పంటలు వేస్తారు. నీటి విత్తనాలు వరుసలలో యెడ మెడంగా నాటబడి సమృద్ధిగా యెరువు వేయబడాలి. పడే కొద్ది వర్షంనుండి ఈ భూములు పూర్తిలాభం పొందగలుగునట్లు చుట్టూ గట్లు వేయటం మంచిది.

మన కర్షకులు పురాతన పద్ధతులనూ, పురాతనపు వ్యవసాయ పరికరాలనే అంటిపెట్టుకొని వుండటంవల్ల వుత్పత్తి అంతగా యెక్కువకాకపోగా అధికంగా శ్రమపడవలసివస్తున్నది. ఈ శ్రమను తగ్గించి ఆహారోత్పత్తి యెక్కువ చేయగలందులకై రాష్ట్ర వ్యవసాయశాఖలు గత 20 సంవత్సరాలుగా ఉత్తమ వ్యవసాయ పరికరాలను తయారుచేయిస్తూ వచ్చారు. మనదేశంలో తయారుచేయుటకు వీలులేనివి విదేశాలనుండి తెప్పించబడు తున్నాయి. అయితే ఈపరికరాలఖరీదు కొంచెం యెక్కువ అయినందు వల్ల సామాన్యపు రైతులందరికీ అందుబాటులో వుండటం లేదు. కమ్యూనిటీ ప్రాజెక్టు ప్రాంతాలందు ఆధునిక వ్యవసాయ పరికరాలను ప్రవేశపెట్టడానికి కృషి జరుగుచున్నది. ప్రతి ప్రాంతమందూ వివిధసైజులలో యినుప నాగళ్లు, పలుగులు, పారలు మొదలైనవి సమృద్ధిగా వున్నాయి. ఇవిగాక నీరు తోడటానికి నూనె యింజెన్లు, పంపులు, ఎలక్ట్రిక్ మోటార్లు, వీటన్నింటికంటే మరీ ముఖ్యమయిన ట్రాక్టర్లకూడా వున్నాయి.

8 వ అధ్యాయము

తోట పని

ప్రజలలో అనారోగ్యం ప్రబలి వుండటానికి సంపూర్ణాహార లేమియే కారణమని ప్రత్యేకించి చెప్పనవసరం లేదు. సంపూర్ణాహారమునకు అవసరమైనవానిలో పండ్లు, కాయగూరలుకూడా వున్నాయి. మానవ శరీరానికి ప్రతిరోజూ మూడుబౌన్సుల పండ్లు, పది బౌన్సుల కాయగూరలు అవసరమని ఆహారశాస్త్ర ప్రవీణులు నిర్ణయించారు. కాని దేశం మొత్తంమీద చూస్తే సరాసరిన ఒక వ్యక్తి రోజుకు 1.5 బౌ. పండ్లను, అంతకంటే తక్కువగా కాయగూరలను మాత్రమే తీసుకొనగలుగు చున్నాడని అంచనా వేయ

బడింది. ఈ పరిస్థితుల దృష్ట్యా ప్రజలలో చాలామంది అనారోగ్యులై వున్నారంటే ఆశ్చర్యపడవలసిన పని లేదు. కాబట్టి పండ్లు కాయగూరల ఉత్పత్తిని మన ప్రజల అవసరాలకు తగినట్లు యెక్కువ చేయవలసిన ఆవశ్యకత యెంతైనా వున్నది.

పండ్ల తోటలు, కాయగూరల తోటల పెంపకం మామూలు పంటల వంటిదికాదు. వీటికి ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ అవసరం. మామూలు పంటల విషయంలో మాదిరిగా వీనివిషయంలో కూడ మేలు జాతి విత్తనాలను, మొక్కలను సహకార సంఘాలద్వారా సేకరించాలి; తోటలకు పురుగులు, తెగుళ్లు పట్టకుండా తగిన శ్రద్ధ తీసుకోవాలి. మొక్కలను యిరుకుగా గాకుండా సమృద్ధిగా నీరు లభించు నట్లు మధ్య, మధ్య కొంత చోటును వదలి నాటాలి. ఇవన్నీ మామూలు పంట పొలాల విషయంలో మనం తీసుకునే చర్యలే. అయితే పండ్లతోటలకు కాయగూరతోటలకు పెరిగే కాలమంటూ ఒకటి వుంటుంది. సకాలంలో వేస్తేనే యివి బాగా పెరిగి మంచి ఫలముల నిస్తాయి. వీటికవసరమైన నీరు, యెరువులు, మామూలు పంటల మాదిరిగాక భిన్నంగా ఉంటాయి. పండ్ల చెట్ల విషయంలోనైతే పనికిరాని కొమ్మలను నరికివేయటం, అంటు కట్టటం లాంటి ప్రత్యేక కృషి అవసరం.

మామూలు పంటలకు, పంటతోటలకు ఒక వ్యత్యాసమున్నది. మామూలు పంటల ఉత్పత్తి కొన్ని సంవత్సరాల వరకు చెడిపోకుండా వుండగలదు. కాయగూరలు, పండ్లు యెక్కువ కాలం నిల్వ ఉండవు. ఈ వ్యత్యాసం దృష్ట్యా పండ్లకు కాయగూరలకు, త్వరగా అమ్ముడుపోయే సౌకర్యాలుండాలి. ఏ కారణం చేతనైనా అమ్ముడు పోని పండ్లను వృధాచేయవలసినపని లేదు. వీటిలో కొన్ని రకాలు యెండపెట్టబడవచ్చును. మిగతావి “జాము” ల తయారీకి “స్క్వాష్”ల తయారీకి వినియోగించబడ వచ్చును. వీనికి మంచి మార్కెట్టు వున్నది.

9 వ అధ్యాయము

వ్యవసాయ భూముల నిర్వహణ

గృహనిర్వహణ వంటిదే వ్యవసాయభూముల నిర్వహణ గూడా. తెలివితేటలు గల గృహిణి తనకివ్వబడిన సొమ్మును జాగ్రత్తగావాడి అవసరమైన వస్తువుల నన్నింటినీ చక్కగా సమకూరుస్తుంది. ఇదే సొమ్ము జాగ్రత్తలేని గృహిణికి అప్పగించబడితే సొమ్ము వృధాయై అవసరమైన వస్తువులు సమకూరవు. ఇదే విధంగా వ్యవసాయభూమిని శ్రద్ధగా, జాగ్రత్తగా నిర్వహించటంవల్ల సాధ్యమయినంత యెక్కువగా ఉత్పత్తిని సాధించటంతోబాటు సరసమైన ధరలకు విక్రయించవచ్చును.

వ్యవసాయానికి అవసరమైన వస్తువులను, విత్తనాలను కొనటం, భూమిని బాగుచేయటం, విత్తనాలను నాటటం, పైరు పెరిగేంతవరకూ జాగ్రత్త వహించటం, పంటను కోయటం, ధాన్యాన్ని యింటికి చేర్చి, సరసమైనధరలకు అమ్మటం మొదలైన పనులన్నింటినీ రైతు ఒక్కడూ నిర్వహించలేడు. పైన తెలియ చేయబడిన పనులందు, ముఖ్యంగా ధాన్యాన్ని మార్కెట్టులో అమ్మునపుడు అతనికి యితరుల సహాయం అవసరమౌతుంది. ఇందు వల్ల అతనికి లభించే లాభంలో కొంతభాగం యితరులకు పోతుంది. ఈ యిబ్బందులన్నీ తొలగాలంటే, ఒక గ్రామంలోని సన్నకారు రైతులంతా కలసి, తమ భూములనన్నింటినీ ఒక పెద్ద ట్రేడ్రంగా భావించి కృషిచేయటమే ఉత్తమ మార్గం. ఈ విధంగా సహకార సంఘాల ద్వారా తమకు అవసరమైన వస్తువులను కొనటం, తాము పండించిన ధాన్యమును అమ్మించటం జరిపితే వారి కష్టానికి తగిన ఫలితం లభిస్తుంది. మధ్యవర్తులకు తమ లాభంలో కొంతభాగమును యివ్వ వలసిన అవసరం వుండదు.

పై న తెలియచేయబడిన దానినే సహకార వ్యవసాయమని పిలుస్తారు. బొంబాయిలోను, మరికొన్ని రాష్ట్రాలందు ఈ వ్యవసాయ విధానం ప్రవేశ పెట్టబడి జయప్రదంగా నిర్వహించబడుచున్నది. బలవంతంగా సహకార వ్యవసాయ విధానమును ప్రవేశ పెట్టడం ప్రభుత్వ అభిమతం గాదు. సహకార వ్యవసాయ నిర్వహణవల్ల రైతులు పడే శ్రమ తగ్గుతుందని, ఉత్పత్తి యితో ధికమాతుందనీ, మంచి విక్రయ సౌకర్యాలు లభిస్తవనీ ప్రత్యక్షంగా చూపించితే సంతోషంతో వారు అంగీకరిస్తారు.

అనేక విషయాలలో మనం “ప్రదర్శనా పద్ధతి”ని అవలంబించి గ్రామీణుల విశ్వాసాన్ని చూరగొనగలిగాము. సహకార వ్యవసాయ విధానమునకుకూడా ఈ పద్ధతినే అవలంబించాలి. దీనికి మనము ముందు ఒక గ్రామంలో “నమూనా వ్యవసాయక్షేత్రము” నొకదాన్ని యెన్నుకోవాలి. తరువాత గ్రామపంచాయితీ సిఫారసు ననుసరించి ఉత్సాహవంతుడైన ఒక రైతును యెన్నుకొని, అతనికి ఈ “నమూనా వ్యవసాయక్షేత్ర” నిర్వహణ బాధ్యతను అప్పగించాలి. తరువాత రెండు, మూడు సంవత్సరాల పంట స్కీమును తయారుచేసి, స్కీము నిర్వహణ కవసరమైన మేలుజాతి విత్తనాలను, పచ్చియెరువులను, రసాయనికయెరువులను, ఆధునిక పరికరములను సమకూర్చాలి. ప్రతి పంటవల్ల లభించిన ఉత్పత్తి, వివిధ అంశములపై ఖర్చుపెట్టబడిన సొమ్ము వివరాల రికార్డులు జాగ్రత్తగా తయారుచేయబడాలి. లాభంలో భాగంతీసుకునే మధ్యవర్తులెవరూ రంగంలోకి రాకుండా శ్రద్ధ తీసుకొనబడాలి. ఈ ప్రకారం పంటల స్కీము అమలు జరపటం పూర్తి అయిన పిదప, యెంత లాభం వచ్చిందీ గ్రామంలోని మిగతా రైతులకు చూపించితే వారికి ఆనందాశ్చర్యములు కలుగక మానవు.

పై న తెలియజేయబడిన “నమూనా వ్యవసాయక్షేత్రము” ల మాదిరిగానే “నమూనా గ్రామాలు” కూడా వున్నాయి.

ఇలాంటి గ్రామములలో నివసించే ప్రజలంతా సహకారంతో, సమిష్టిగా, స్వయంసహాయపద్ధతిపై కృషిచేస్తూ ఒక పెద్ద కుటుంబం లాగు వ్యవహరిస్తారు. ఇలాంటి గ్రామం, పరిసర గ్రామాలకు మార్గదర్శకముగా వుంటుంది. ప్రధానంగా వ్యవసాయానికి సంబంధించిన ఈ పుస్తకమునందు “నమూనా గ్రామాల”ను గురించి చర్చించటం అప్రస్తుతమే కావచ్చును. ఎందువల్లనంటే “నమూనా గ్రామా”లందు వ్యవసాయాభివృద్ధితోపాటు ప్రజారోగ్యం, విద్య, కుటీరపరిశ్రమలు, రోడ్లనిర్మాణం మొదలైనవికూడా చేరివుంటాయి. ఇవన్నీ చక్కని నిర్వహణయొక్క ప్రాముఖ్యతను ఋజువు పరుస్తాయి కనుకనే ఈ సందర్భంలో ప్రస్తావించవలసి వచ్చింది.

సహకార వ్యవసాయ విధానాన్ని ఒక్కొక్కటిగా దేశ వ్యాప్తం చేయటం సాధ్యంకాదు. ఇది మెల్లిగా జరుగవలసిందే. అయితే ప్రస్తుతం మనదేశమందున్న సహకార సంఘాలను అభివృద్ధిపరచడానికి, క్రొత్తవానిని నెలకొల్పటానికి మనము సహాయ పడవచ్చును. మేలుజాతి విత్తనాలు, యెరువులు ధారాళంగా లభించనందువల్ల, తాము పండించిన ధాన్యానికి సరసమైన ధర లభించనందువల్ల సన్నకారు రైతులు ఇబ్బందిపడుతున్నారని మనం తెలిసికున్నాము. ఈ రెండు సమస్యలే గాకుండా మరొకటి గూడా వున్నది. ఇది వారి కవసరమైన పరికరాలను, తదితర వస్తువులను కొనడానికి తగిన డబ్బు లేకపోవటం. ప్రతి గ్రామము నందు స్వల్పకాలపు ఋణములు సామాన్యపు వడ్డీకి లభించే యేర్పాట్లు వుండవలసిన ఆవశ్యకత వున్నది.

పైన తెలియచేయబడిన మూడు సమస్యలు బహుళార్థ సాధక సహకార సంఘాలద్వారా తేలికగా పరిష్కారంకాగలవు. ఈ సంఘాలు మేలుజాతి విత్తనాలను, యెరువులను, వ్యవసాయ పరికరాలను సరైచేయటంతోపాటు స్వల్పకాలపు, దీర్ఘ

కాలపు ఋణాలనిచ్చి, పండిన ధాన్యమును నాణ్యతవారీగా వేరుచేసి సరసమైన ధరలకు అమ్ముడుపోయేటట్లు జాగ్రత్త తీసుకుంటాయి. సన్నకారు రైతులకు ఇన్నివిధాల తోడ్పడే సహకార సంఘాలు గ్రామీణ ప్రజల ఐశ్వర్యానికి స్వర్ణద్వారాలని చెప్పితే అతిశయోక్తి గాదు. ఇలాంటివి ప్రాజెక్టు ప్రాంతాలందు అనేకం వున్నాయి.

సహకార సంఘాలు నిపుణతతో పనిచేయాలంటే ప్రతి రైతు సభ్యుడుగాచేరి వీనిపట్ల ప్రత్యేకోత్సాహం చూపి చాలి. ఇవి జాగ్రత్తగా పనిచేయునట్లు ప్రతి గ్రామసేవకుడు శ్రద్ధ వహించాలి.

10 వ అధ్యాయము

పశు పోషణ

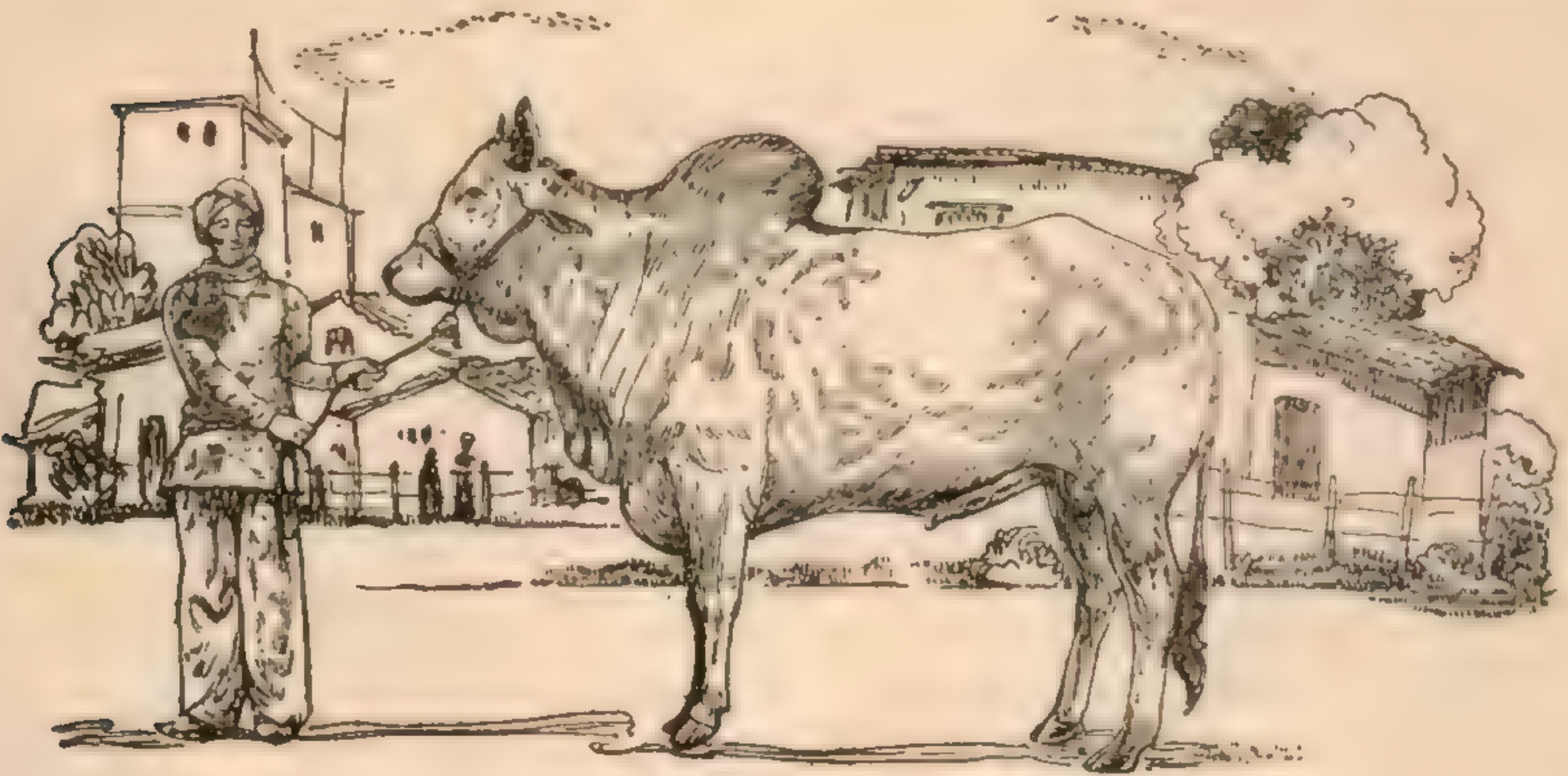
గత అధ్యాయాలలో మనం వ్యవసాయోత్పత్తులను అధికం చేయుటకు అవలంబించవలసిన విధానాలను గురించి చర్చించాము. రైతుల జీవనోపాధి కేవలం పంటలమీదనే గాక కొంతవరకు పశువులమీద కూడా ఆధారపడి వున్నది. వ్యవసాయానికి అవసరమైన దున్నపోతులు, ఎద్దులతోపాటు, ప్రతి రైతూ కొన్ని ఆవులను, గేదలను పెంచుతూ తద్వారా వుంటాడు. కొందరు మేకలను, కోళ్లనుకూడా పెంచుతూ, తమజీవనోపాదిని యెక్కువచేసుకుంటూ వుంటారు. కొన్ని గ్రామాలందు తేనెటీగల పెంపకము ఒక ముఖ్య కుటీర పరిశ్రమగా అభివృద్ధి చెందింది. మరికొన్ని గ్రామాలందు చేపల పెంపకం చిన్న పరిశ్రమగా జయప్రదంగా కొనసాగించబడుచున్నది.

రైతుల ఆదాయాన్ని యెక్కువచేయగలిగే యేకార్యక్రమమైనా ప్రభుత్వానికి ముఖ్యమైనదే. కేంద్ర ప్రభుత్వం అమలు జరుపుచున్న గ్రామాభివృద్ధి కార్యక్రమమందు పశుగణాభివృద్ధికి

ప్రత్యేకమైన ప్రాముఖ్యం యివ్వబడింది. దీనికొరకు దేశ మంతటా “కీలక గ్రామ” కేంద్రాలు అనేకం ప్రారంభించబడి జయప్రదంగా నిర్వహించబడుచున్నాయి. ప్రతి “కీలక గ్రామ” మందు స్వచ్ఛమైన జాతియెద్దులు వుంటాయి. మిగతావానికి విత్తులు తీయబడటమో లేకపోతే గోశాలలకు పంపటమో జరుగు తుంది. స్వచ్ఛమైన జాతియెద్దులను వుపయోగించితే మేలుజాతి పశువులు జన్మించుతవనే ఆశయంతోనే యిలా చేయబడుతున్నది. ఉదాహరణకు జెర్సీ ఆబోతులను వుపయోగించితే, జాతి మిశ్రమం ద్వారా యెక్కువగా పాలనివ్వగల ఆవులను ఉత్పత్తి చేయవచ్చు నని ప్రయోగాలవల్ల కనుగొనబడింది. పశుగణాభివృద్ధితోబాటు కోళ్లు, గొట్టెల, మేకల పెంపకం విషయమైకూడా ప్రభుత్వం తగిన శ్రద్ధ తీసుకుంటున్నది. వీలున్న ప్రతి గ్రామంలోనూ తేనె టీగల పెంపకం, చేపల పెంపకంకూడా ప్రవేశపెట్టబడుటకు కృషి జరుగు చున్నది. వీటన్నింటి నిర్వహణ బాధ్యత కీలకగ్రామాలదే. ఈ కీలక గ్రామాలు మిగతా గ్రామాలకు మార్గదర్శకములు.

పశుగణాభివృద్ధికి అవసరమైన మేలు జాతి యెద్దులు, పొట్టేలు మనకు సమృద్ధిగాలేవు. ఈ కొరత తీరటానికి కొంతకాలం పట్టుతుంది. ఈ లోగా వీని వుత్పత్తిని సాధ్యమైనంత యెక్కువ

చేయటానికి కృత్రిమ వీర్యప్రయోగ కేంద్రాలను నెలకొల్పటానికి కృషి జరుగు తున్నది. ప్రతి ఒక్క “డెవలప్ మెంట్ బ్లాకు”లో ఇలాంటి కేంద్రం ఒకటి యేర్పాటుచేయబడింది. వీని వల్ల మేలు జాతి పశువులకొరత క్రమంగా తగ్గగలదు. వీనితోపాటు ప్రైవేటు పశుపోషణ కేంద్రములకు, మేత సదుపాయాలు, ఋణములు, పశు చికిత్సా సదుపాయాలు, విక్రయ సౌకర్యాలు సమకూర్చ బడు చున్నాయి.

ఇక పశువులకు సంభవించే వ్యాధులనుగురించి తెలిసికొం దాము. “రిండర్ పెస్ట్”, “బ్లాక్ క్వార్టెర్స్”, “సెప్టి లే మియా”, మొదలైనవి బహు త్వరగా వ్యాపించే పశువ్యా ధులు. వీటి నివారణకు భారతవ్యవసాయ పరిశోధనా సమితి వారు కృషిజరుపు చున్నారు. ఈ వ్యాధులు తలయెత్తినట్లు తెలిసిన వెంటనే పశువులకు టీకాలను వేయించటం మంచిది. దేశంలోని ప్రాజెక్టు ప్రాంతాలన్నింటిలో పశు చికిత్సా సదుపాయాలు వున్నాయి. చిన్న చిన్న వ్యాధులకు చికిత్సచేయటం గ్రామ సేవ కులకు కూడా తెలుసు.

పశువులుగల రైతులలో చాలమంది వాటి పోషణ విషయ మును అంతగా పట్టించుకోరు. ప్రతి రోజూ వాటిని యే అడవికో, పచ్చికబీడుకో తోలి తమ బాధ్యత పూర్తి అయినట్లు సంతృప్తి పడుతారు. ఫలితం ఆకలితో ఒక్క చిక్కిన పశువులే. మేలు జాతులను పెంపొందింప కృషి చేస్తూన్న మనం, పశువులు సరిగా తిండిలేక ఒక్కచిక్కి వుంటే చూస్తూ వుండటం హాస్యాస్పదం. పశువులమేత ఉత్పత్తిని అధికంచేయటానికి, అదనంగా మిగిలే పచ్చి గడ్డిని, యెండుగడ్డిగా మార్చటానికి మనం తగిన చర్యలను తీసికో వాలి. పశువులకు పుష్టికరమైన మేలి రకపు పచ్చిక బీళ్లను పెంపొందించాలి. పశువులు బాగా పాలను ఇవ్వాలంటే పచ్చి గడ్డి, యెండుగడ్డిలతోపాటు గానుగపిండి సమృద్ధిగా యివ్వాలి.

మానవులకు వలెనే పశువులకుకూడా ఆరోగ్యకరమైన వసతి యెంతైనా అవసరం. మన గ్రామాలలోని పశుశాలలు మురికి కంపు కొడుతూ యెండకూ, వానకూ, చలికి యెలాంటి రక్షణ లేకుండా అన్యాయంగా వుంటున్నాయి. పశువులు ఆరోగ్యంగా వుండటానికి వృశమైన పైకప్పు కలిగి, పశుశాలలు శుభ్రముగా ఉండాలి. పశువుల మల మూత్రాలు చక్కని యెరువుగా ఉపయోగ పడుతవనే విషయం మనం మరచి పోరాదు. ఇవి యెప్పుడోకప్పుడు తొలగించబడి మారంగా ఒక గుంటయ్యను నిలువ చేయబడాలి.

గొట్టెలు, మేకల పెంపకమును గురించి యెక్కువగా చెప్ప వలసిన పనిలేదు. వీటినిర్వహణ సులభమైనదే. కోళ్ల పెంపకంకూడా బాగా వ్యాప్తిచెందుచున్నది. ముఖ్యంగా పెద్ద పెద్ద పట్టణాలకు పరిసరాలలో వుండే గ్రామాలందు యిది ఒక పరిశ్రమగా పెంపొందే అవకాశాలున్నాయి. పట్టణాలందు కోళ్లకు, కోడిపిల్లలకు, కోడిగుడ్లకు మంచి మార్కెట్టు వున్నదని అందరికీ తెలుసు.

కోళ్ల పెంపకం మంచి లాభదాయకమైన పరిశ్రమ. అయితే దీనివిషయమై ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ అవసరం. కోళ్లు నివసించే ప్రదేశం యెప్పటికప్పుడు పరిశుభ్రం చేయబడకపోతే హఠాత్తుగా వ్యాధులు సోకే ప్రమాదమున్నది. ఈ వ్యాధులు బహుత్వరగా వ్యాపించి ఒక్కమ్మడిగా అన్నీ నష్టమైపోవచ్చును. పరిసర ప్రాంతంలో కోళ్లకు సంబంధించిన వ్యాధి ప్రారంభమైనదని తెలిసిన వెంటనే రైతు, తనవాటికి తప్పక టీకాలు వేయించాలి.

ప్రస్తుతం మన గ్రామీణ ప్రాంతాలందున్న కోళ్లలో అధిక భాగం దేశీయజాతివి. పరిమాణంలో చిన్నవైన యివి పెట్టే గ్రుడ్లు మరీ చిన్నవి. “లెగ్ హార్న్” వంటి మేలుజాతి కోడిపెట్టలు పెద్ద సైజు గ్రుడ్లను యెక్కువ సంఖ్యలో పెట్టగలవు. ఇలాంటి జాతి కోళ్లను విరివిగా ఉత్పత్తిచేసి, కోళ్ల పెంపకమందు ఉత్సాహము గలవారికి సపైచేయటానికి కీలకగ్రామములందు కోళ్ల పెంపక కేంద్రములు ప్రారంభింపబడ్డాయి. కొన్ని కేంద్రములందు గ్రుడ్లు పొదిగే యంత్రములు వుపయోగింపబడుచున్నాయి.

ఇలాంటి సదుపాయాలు లేని గ్రామాలకు మేలుజాతి పుంజులు సపైచేయబడుతున్నాయి. వీటిని దేశీయ పెట్టలతో కలిపితే పూర్వపువానికంటే మేలైన కోళ్లను ఉత్పత్తి చేయ వచ్చును.

మంచి ఆదాయము నివ్వగల మరొక గ్రామీణ పరిశ్రమ, తేనెటీగల పెంపకం. తిరువార్కూర్ కొచ్చిన్, కూర్గు, ఉత్తర ప్రదేశ్, కాశ్మీర్ లందు యిది ప్రముఖమైన కుటీర పరిశ్రమగా పెంపొందింది. తేనెటీగల పెంపకమందు ఉత్సాహంగల రైతులకు తర్ఫీదునిచ్చే సదుపాయాలు కొన్ని ప్రాజెక్టు ప్రాంతాలందు వున్నాయి. ఉత్సాహంగల ప్రతి రైతూ కృత్రిమ తేనెపట్టును, తదితర పరికరాలను కొనే తాహతును కలిగియుండక పోవచ్చును. అందువల్ల ఈ పరిశ్రమను సహకారపద్ధతిపై చేపట్టితే యెక్కువ

శ్రమ లేకుండా మంచి లాభం పొందే వీలున్నది. తేనెను సీసాలలో నింపి సరసమైన ధరలకు విక్రయించటం మొదలైన పనులను సహకార సంఘములే సులభముగా నిర్వహించగలవు.

తేనెటీగల పెంపకం మాదిరిగానే పట్టుపురుగుల పెంపకం కూడా మంచి ఆదాయము నివ్వగల చక్కని కుటీర పరిశ్రమ. మైసూరు, కాశ్మీరు, అస్సాములందు ఈ పరిశ్రమను ప్రోత్సహించటానికి ప్రభుత్వం తగిన చర్యలను తీసికొనుచున్నది. దీనికి అవసరమైన తర్ఫీదు సదుపాయములతోబాటు పట్టుపురుగుల గ్రుడ్లు తదితర పరికరాలుకూడా సమకూర్చబడుచున్నాయి. పట్టుపురుగులకు చక్కని ఆహారమునిచ్చే మల్బరీ మొక్కలు, ఆముదపు మొక్కలు విరివిగా నాటబడుతున్నవిగూడ.

11 వ అధ్యాయము

ప్రజల సహకారము

పంచవర్ష ప్రణాళికలకు ప్రాతిపదిక సహకారమేనని మన నాయకులు అనేకసార్లు నొక్కి వక్కాణించియుండుటను మీరంతా వినేవుంటారు. దీని భావమేమిటి? ప్రజలు సహకరించి, ముందుకు వచ్చి తమ యధాశక్తి సహాయపడకపోతే ప్రణాళికకు సంబంధించిన యే కార్యక్రమమైనా జయప్రదంగా కొనసాగదని దీని భావం.

మరి ప్రజల సహాయ సహకారాలను పొందటం మెలా? ప్రభుత్వం తలపెట్టి, అమలు జరుపుచున్న పంచవర్ష ప్రణాళిక తమకొరకేనని, వాని ద్వారా ప్రత్యక్షమైన సర్వతో ముఖాభివృద్ధి సాధించబడగలదని ప్రజలకు నచ్చ జెప్పాలి.

ఉదాహరణకు మనం యేలభివృద్ధికార్యక్రమమును తలపెట్టినా ప్రాజెక్టు సలహాసంఘాలయొక్క, పంచాయితీలయొక్క గ్రామ

సమితులయొక్క సహాయముతోనే కార్యక్రమాన్ని రూపొందించు
తాము. ఇలా చేయటంవల్ల ఈ అభివృద్ధి కార్యక్రమములన్నీ
తమకొరకేనని, వాటి జయప్రద నిర్వహణకు తాము కష్టపడి పని
చేయాలని ప్రజలకు నమ్మకం యేర్పడుతుంది.

వ్యవసాయాభివృద్ధికి తీసికొనవలసిన చర్యలేమిటో మనం
చర్చించాము. వీనిని జయప్రదంగా అమలు జరుపడానికి దేశం
లోని అశేషప్రజానీకముయొక్క సహాయ, సహకారాలు చాలా
అవసరం. వ్యవసాయాభివృద్ధికి మనం తలపెట్టే యే క్రొత్త పద్ధతి
నైనా, దానివల్ల సత్ఫలితాలు కలుగుతాయని ప్రత్యక్షంగా
చూస్తేనేగాని అమాయకులైన ప్రజలు ఆమోదించరు. కాబట్టి
మనం కార్యక్రమాలను రూపొందించేటప్పుడు, త్వరగా సత్ఫలి
తాలను యివ్వగలవాటిని ముందు చేపట్టాలి. ఈ విధంగా వారి
విశ్వాసాన్ని చూరగొన గలుగుతాము.

పైన తెలియజేయబడిన కార్యకలాపములన్నింటికీ కేం
ద్రంగా వ్యవహరిస్తూ, సర్వకాల సర్వావస్థలయందూ యేదో ఒక
పనిలో నిమగ్నుడై, ప్రజలు కలిసి మెలసి తమ అభివృద్ధికి తామే
కృషి చేయునట్లు శ్రద్ధవహించే వ్యక్తి ఒకడు వున్నాడు. ఆయనెవరో
తెలుసునా? గ్రామసేవకుడే!

గ్రామసేవకుడు గ్రామీణ ప్రజలకు ఆప్త మిత్రుడు,
సహాయకారి. ప్రజల సహకారమును సేకరించుటలో ఇతను యెం
తైనా పాటు బడుతున్నాడు.

సమాప్తము.

The Jupiter Press Private Ltd., Madras-18

BCI

TPLA118B153

శ్రీ వెమన గ్రంథాలయమ్
తేలస్కోలు. (కృష్ణాజిల్లా.)

పబ్లికేషన్స్ డివిజన్
మినిస్ట్రీ ఆఫ్ ఇన్ఫర్మేషన్ అండ్ పబ్లికేషన్స్,
గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియా.

BC

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA118B153
పుస్తకం పేరు	వ్యవసాయాభివృద్ధి
తారీఖు	28/10/24
మొదలు అర్థం	yes
వెనుక అర్థం	yes
మొత్తం పేజీలు	41
పెద్ద పైజా పేజీలు	No
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	No
తయారు చేసినది	Veda Vath.
పేజీలు విడదీసినది	Veda Vath.
స్కాన్ చేసినది	hasin
పరిశ్ల చేసినది	RAMYA
పేజీలు పరిశూనినది	
బైండింగు చేసినది	
వ్యాకరణం చేసినది	
పరిస్థితి	900D